

Groningen, 26 augustus 2015

Contact tussen ouderen en studenten in de wijk Paddepoel

Koen Bosscha, s2409801

*Bachelorscriptie Sociale Geografie en Planologie,
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen,
Rijksuniversiteit Groningen*

Begeleider: Bettina van Hoven

Samenvatting

Paddepoel is een wijk in Groningen. Meer dan een kwart van de bewoners in deze wijk is 60 jaar of ouder. Groningen heeft een vestigingsoverschot van studenten. Dit houdt in dat er meer studenten zich in Groningen vestigen dan dat er vertrekken. Ook in de wijk Paddepoel komen steeds meer studenten wonen. Er zijn plannen om duizend nieuwe studentenwoningen te bouwen in Paddepoel. Wanneer dit gebeurt zullen de verhoudingen tussen de oudere bewoners en studenten aanzienlijk veranderen. Verwacht wordt dat de komst van studenten een negatief effect heeft op de leefbaarheid en het woongenot van de ouderen bewoners. Al eerder zijn er in de wijk problemen geweest met studenten en is er zelfs een verzoek geweest aan de gemeente om geen vergunningen meer te verlenen aan studenten. Omdat contact vooroordelen kan laten verdwijnen net als het "wij" versus "zij" gevoel lijkt contact een goede oplossing om de bewoners (studenten en ouderen) dichter bij elkaar te brengen. Het probleem hierbij is dat contact niet vanzelfsprekend is door de leeftijdssegregatie, ageism en het principe van Homophily. Er is weinig bekend over waar en hoe intergenerationele relaties tot stand komen. Daarom is de hoofdvraag: *Waar worden contacten gelegd tussen de oudere bewoners en een toenemend aantal studenten in de wijk Paddepoel en hoe wordt dit contact ervaren?* Deze vraag is geprobeerd te beantwoorden doormiddel van 10 semigestructureerde interviews. Studenten zijn in dit onderzoek bewoners die nu aan het HBO of WO studeren, de groep ouderen wordt gedefinieerd als bewoners ouder dan 60 jaar. De belangrijkste uitkomsten zijn dat studenten en ouderen elkaar niet vaak ontmoeten. Het ruimtelijk gedrag is per individu erg verschillend. Opvallend is wel dat ouderen erg mobiel zijn en zeker niet gebonden aan de grenzen van de wijk. Studenten en ouderen komen elkaar tegen in de directe omgeving van huis en in het winkelcentrum Paddepoel en op straat of in het openbaar vervoer. In het winkelcentrum vindt echter geen interactie plaats tussen de verschillende groepen. Het winkelcentrum heeft alleen een functionele functie. Op straat of in het openbaar vervoer is er wel enigszins interactie tussen de ouderen en studenten, alleen is dit contact vaak maar kort en eenmalig. Relaties worden sterker naarmate er herhaaldelijk contact is. In de directe omgeving blijft het vaak ook bij een begroeting tussen burens. Hoewel er zou worden gedacht dat dit een negatief effect heeft, blijkt dit niet zo te zijn. Dit komt doordat de wijk een groot gevoel van acceptatie en respect naar elkaar heeft ondanks het geringe contact tussen studenten en ouderen.

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling.....	5
1.3 Opbouw van de thesis.....	6
2. Theoretisch kader.....	6
2.1.1 Contacttheorie, Structurele Gelegenheidstheorie & Intergenerationele contacten.....	6
2.1.2. Conflicttheorie.....	7
2.2 Factoren die contact bepalen	7
2.3 Waar kunnen sociale contacten plaatsvinden?	9
2.4 Soort contact.....	9
2.5 Conceptueel model.....	11
3. Methodologie	12
3.1 Dataverzameling.....	12
3.2 Ethiek.....	13
3.3 Respondenten	14
3.4 Context: Paddepoel.....	16
3.5 Reflectie & beperkingen onderzoek	16
4. Resultaten & Analyse.....	18
4.1 Hoe is de situatie in de wijk:	18
4.2 Hoe ziet het sociale netwerk van studenten en ouderen eruit?.....	20
4.3 Hoe is het ruimtelijke gedrag van ouderen en studenten?.....	20
4.4 Waar komen studenten en ouderen elkaar tegen en wat voor contact vindt hier plaats?	22
4.5 Behoefte aan contact.....	24
4.6 Wonen in Paddepoel.....	25
5. Conclusie	26
5.1 Discussie	26
6. Literatuurlijst	27
7. Bijlagen.....	30
7.1 Interviewgide.....	30
7.2 Tabellen en figuren	35

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Groningen is een studentenstad bij uitstek. Het is de jongste stad van Nederland (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2014). Dit komt vooral door de ruim 50.000 studenten aan de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen. De meeste studenten wonen in de stad Groningen, ongeveer 35.000 (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2014). Nog steeds komen er meer studenten wonen in Groningen, dan dat er vertrekken. De verwachting is dat de komende jaren het aantal inschrijvingen op de Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool verder toeneemt. Hierdoor neemt de instroom van jongeren in Groningen toe, waardoor er ook meer behoefte ontstaat aan woonruimte voor jonge mensen (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2014). Er zijn bepaalde wijken, voornamelijk de binnenstad, die aantrekkelijk zijn voor studenten om te wonen. De binnenstad is attractief vanwege het levendig centrum. Inmiddels is het centrum zo goed als vol en verschuift de huisvesting van studenten naar andere wijken. Zo ook naar de wijk Paddepoel. Paddepoel is een wijk waar vooral ouderen wonen. Er zijn nu plannen voor ongeveer duizend nieuwe studentenwoningen in die wijk (RTV Noord, 2015a). Met de plannen voor duizend nieuwe studentenwoningen roept dit verschillende reacties op bij wijkbewoners (RTV Noord, 2015b). Wanneer deze woningen gerealiseerd worden kan er studentification plaatsvinden. Studentification is het proces waarbij een buurt veranderd van een buurt met een lokale gemeenschap, naar een gemeenschap gedomineerd door de studenten (Hubbard, 2008). Door de komst van de studenten is de balans binnen deze buurten weg, wat een negatieve uitwerking heeft op de sociale structuur en woonomgeving van de buurt (Hilbrants, 2013). Mensen zijn minder tevreden over de leefbaarheid en het woongenot (Hilbrants, 2013). Dit staat haaks op de beoogde effecten van het stedelijke- en woonbeleid dat vooral gericht op het creëren van sociaal gemengde wijken (Mugnano & Palvarini, 2013; Lelévrier, 2013; Van Kempen & Bolt, 2013; Van Kempen & Wissink, 2014). Dit beleid probeert een *sense of community* te creëren in gemengde wijken, sociale interactie te bevorderen, segregatie te voorkomen en de sociale cohesie versterken (Van Kempen & Wissink, 2014). Vijf jaar geleden waren er al problemen tussen studenten en ouderen in de wijk. De levensstijl en het dagritme van de studenten zou botsen met dat van de buurtbewoners (Trouw, 2010). In 2013 deed Paddepoel een verzoek aan de gemeente om geen vergunningen meer te verlenen voor studentenhuisvesting in de wijk. De komst van een studentenhuisvesting zou een grote impact op de woonomgeving, studenten zorgen voor lawaai en andere overlast (Focus Groningen, 2013). De wijk Paddepoel wil een wijk creëren waarin alle doelgroepen prettig kunnen wonen (RO/EZ, Gemeente Groningen, 2010). Om de relatie tussen ouderen (stadgers) en studenten te bevorderen heeft de gemeente een plan bedacht om studenten in te zetten voor de leefbaarheid van de wijk in ruil voor studiepunten (Gemeente Groningen, 2015). Volgens de *Contact theory* (Allport, 1954, in Pettigrew, 2011) en de *Structurele gelegenheidstheorie* (Feld, 1981) kan de relatie tussen studenten en ouderen worden verbeterd. Door structureel contact met elkaar te hebben ontnemt dat vooroordelen en ontstaat er een betere samenhang in de wijk. Een bestaande negatieve houding ten opzichte van een andere groep lijkt niet heel moeilijk aan de kant te zetten, een deel van het probleem ligt bij het gebrek aan contact (Pain, 2005). Uit onderzoek van Uhlenberg & de Jong Gierveld, (2004) blijkt dat het contact tussen ouderen en jongeren vaak ontbreekt. Dat dit contact ontbreekt, heeft verschillende oorzaken. Het principe van Homophily (McPherson et al., 2001) stelt dat mensen geneigd zijn om te gaan met mensen met dezelfde kenmerken. De verwachting is dat studenten omgaan met andere studenten en ouderen met ouderen. Hierdoor ontstaat er een gesegregerde samenleving. Meestal wordt er gedacht aan segregatie op basis van etniciteit of ras, maar er bestaat ook segregatie op basis van leeftijd (Vanderbeck, 2007). Segregatie op basis van leeftijd wordt leeftijdssegregatie genoemd. Waarom doet leeftijdssegregatie ertoe? Het ontnemt de kans van individuen elkaar te ontmoeten, om interactie met elkaar te hebben en om verder te kijken dan het 'wij' versus 'zij' gevoel.

Er is al veel onderzoek gedaan naar de effecten van contact. In de loop der jaren is specifiek onderzoek gedaan naar intergenerationele relaties binnen de familie (*kinship* intergenerationele relaties), maar niet naar intergenerationele relaties buiten de familie sfeer om (*extra-familial* of *non-kin* intergenerationele relaties) (Pain, 2005; Vanderbeck, 2007). Intergenerationele relaties zijn relaties tussen verschillende generaties. In dit onderzoek wordt de relatie tussen ouderen en studenten onderzocht. Omdat er nog weinig bekend is over waar, wanneer en hoe intergenerationele relaties tot stand komen en worden behouden, zal dit onderzoek zich daarop richten (Vanderbeck, 2007).

1.2 Probleemstelling

In de wijk Paddenpoel leven vooral veel ouderen. Met de komst van nieuwe studenten zal de samenstelling in de wijk veranderen. Er heerst over het algemeen een negatief beeld als we denken aan studentenhuysvesting (Focus Groningen, 2013). Contact tussen ouderen en jongeren wordt gezien als een oplossing om vooroordelen te verminderen en hiermee de leefbaarheid te verbeteren (Pain, 2005). De verwachting is dat ouderen en studenten elkaar minder vaak tegenkomen dan mensen van dezelfde leeftijd en daardoor geen/minder contact hebben (Van Kempen & Wissink, 2014). Dit komt door de eerder genoemde leeftijdssegregatie van Hagestad & Uhlenberg (2005;2006) en het principe van Homophily (McPherson et al., 2001).

Er vanuit gaande dat het ontbreken van contact tussen ouderen en het toenemende aantal studenten een negatieve invloed heeft op de sociale structuur en de leefbaarheid van de wijk is de volgende hoofdvraag geformuleerd.

Waar worden contacten gelegd tussen de oudere bewoners en een toenemend aantal studenten in de wijk Paddepoel en hoe wordt dit contact ervaren?

Eerst zal de huidige situatie tussen studenten en ouderen worden onderzocht dit om een beeld te geven van de wijk en de verhoudingen tussen studenten en ouderen. Daarna wordt onderzocht of studenten en ouderen inderdaad weinig contact hebben, waar ze wel contact hebben en hoe ze dit contact ervaren.

- Hoe is de huidige situatie in Paddepoel betreffende de relatie tussen studenten en ouderen?
- Hoe ziet het sociale netwerk van ouderen en studenten eruit?
- Wat voor invloed heeft het ruimtelijk gedrag van ouderen en studenten op het contact?
- Waar komen ouderen en jongeren elkaar tegen? En wat voor soort interactie vindt er plaats?
- Hoe worden deze intergenerationele contacten door de bewoners van de wijk Paddepoel ervaren?
- Is er behoefte aan intergenerationeel contact tussen studenten en ouderen?

1.3 Opbouw van de thesis

De thesis zal beginnen met een theoretisch kader (hoofdstuk 2). In dit theoretisch kader worden als eerst kort en bondig de effecten van contact beschreven. De effecten van contact worden aan de hand van de contacttheorie (Allport 1954, in Pettigrew, 2011), de structurele gelegenheidstheorie (Feld, 1981), intergenerationele contacten en de conflicttheorie beschreven. Vervolgens zal er worden ingegaan op factoren die contact bepalen. Aansluitend hierop wordt omschreven waar contact kan plaatsvinden en wat voor soort contacten en relaties er mogelijk zijn en welke factoren bepalen hoe belangrijk een contact is. In hoofdstuk 3 wordt de methodologie uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt er ingegaan op de keuze van dataverzameling (semigestructureerde interviews) en welke factoren een interview kunnen beïnvloeden. In dit hoofdstuk worden onder andere de ethiek, de respondenten, context: Paddepoel en de reflectie & beperkingen van het onderzoek besproken. In hoofdstuk 4 staan alle resultaten met analyse en de conclusie en discussie zijn terug te vinden in hoofdstuk 5.

2. Theoretisch kader

Om te beginnen worden eerst een aantal onderzoeken/theorieën betreffende het effect van contact kort en bondig gepresenteerd. Hoewel dit niet direct van toepassing is op de hoofdvraag van het onderzoek, is het toch interessant om te weten welke effecten contact kan hebben. Door dit te presenteren laat ik het belang zien van contact. Omdat contact tussen mensen grote effecten kan hebben is dit mijn motivatie geweest om te onderzoeken waar deze contacten ontstaan en hoe deze worden ervaren.

2.1.1 Contacttheorie, Structurele Gelegenheidstheorie & Intergenerationele contacten

Bestaande vooroordelen kunnen volgens de Contact theory van Allport (1954, in Pettigrew, 2011) door contact tussen beide groepen worden verminderd. Allport (1954, in Pettigrew, 2011) stelt hieraan wel een viertal voorwaarden waar aan voldaan moet worden: (1) gelijke status van beide groepen, (2) gemeenschappelijke doelen, (3) samenwerking tussen de groepen en (4) de steun van autoriteiten of beleid. Deze theorie blijkt universeel geldend ongeacht persoonlijke kenmerken als ras, etniciteit en geslacht (Pettigrew, 2011). De *Structurele Gelegenheidstheorie* (Feld, 1981) voegt hier nog een voorwaarde aan toe, namelijk dat contact alleen leidt tot een positieve relatie wanneer contact op regelmatige basis voorkomen. Wanneer aan deze voorwaarden worden voldaan, zal contact tussen studenten en ouderen leiden tot meer kennis over de andere groep, het gevoel van angst verminderd tegenover de andere groep en het vergroot de empathie voor de andere groep (Pettigrew & Tropp, 2008). Naast het verminderen van vooroordelen stellen verscheidene onderzoekers dat contact meer voordelen heeft. Volgens Vanderbeck (2007; Lloyd, 2008; Gardner, 2011; Bolt & Van Kempen, 2013) zorgen relaties tussen bewoners voor een grotere sociale cohesie in de wijk omdat relaties zorgen voor meer samenhang in een buurt. Ook hebben sociale contacten een positief effect op het welzijn en gezondheid van mensen (Berkman et al., 2000). Dit komt doordat sociale contacten sociale ondersteuning, betrokkenheid en toegang tot resources en materiële goederen opleveren. Dit heeft haar uitwerking op het welzijn en gezondheid van mensen (Berkman et al., 2000).

In het onderzoek van Hopkins et al. (2010) wordt beargumenteerd dat interacties tussen generaties een positieve invloed hebben op de gezondheid en welzijn van mensen. Gardner (2011) stelt in haar onderzoek dat intergenerationele relaties als deze worden als belangrijk ondervonden voor het welzijn en kwaliteit van leven van ouderen *aging in place*. Intergenerationele contacten kunnen het gevoel van eenzaamheid wegnemen bij ouderen (Gardner, 2011). Ook zouden normen en waarden van de oudere generaties worden doorgegeven aan de jongere generatie (Scabini & Marta, 2006, Vanderbeck, 2007). De generativiteit, het gevoel van iets overdragen aan de jongere generatie is

zowel voor de ouderen als jongere generatie van belang (Hagestad & Uhlenberg, 2006). De ouderen hebben het gevoel dat ze iets belangrijks overdragen en de studenten kunnen leren van de oude wijsheid. De afname van intergenerationeel contact betekent in dit onderzoek de groeiende afstand of het afbreken van positief contact tussen studenten en ouderen (Pain, 2005)

2.1.2. Conflicttheorie

Naast de positieve effecten van contact, zijn er ook negatieve effecten. Wanneer negatieve vooroordelen worden bevestigd, dan zal de segregatie tussen ouderen en studenten toenemen (Vanderbeck, 2007; Hopkins et al., 2010; Van Kempen & Bolt, 2013). Ook het ontbreken van kan negatieve gevolgen hebben. Het ontbreken van contact kan leiden tot ageism (Uhlenberg & Gierveld, 2004). Vooroordelen en stereotypen gebaseerd op leeftijd worden ageism genoemd (Nelson, 2005). Er ontstaat hierbij een sterker 'wij' versus 'zij' gevoel (Nelson, 2005). Vanderbeck (2007) stelt dat leeftijdssegregatie direct verbonden is aan ageism. Beide maken een scheiding in "wij" versus "zij" (Vanderbeck, 2007).

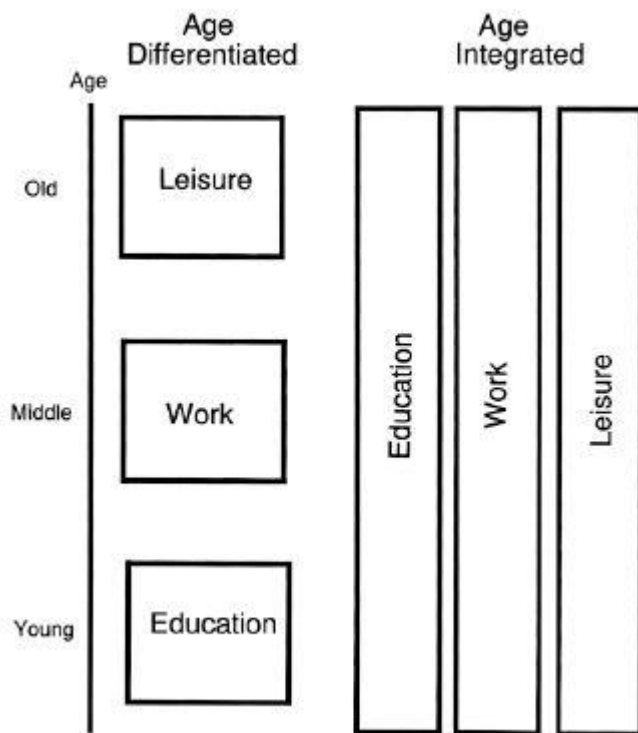
Hierboven zijn in het kort de effecten van contact omschreven. Nu volgt de theorie die van toepassing is op de hoofdvraag.

Zonder elkaar tegen te komen kan er geen contact ontstaan (ook al is dit tegenwoordig wel mogelijk via internet en telefonie)(Van Eijk, 2010). Face to face ontmoetingen staan centraal in dit onderzoek. De wijk Paddepoel wordt in dit onderzoek gezien als context waarbinnen contact plaatsvindt. De wijk structureert de mogelijkheid om mensen te ontmoeten, maar niet om relaties te onderhouden (Van Eijk, 2010). In het volgende hoofdstuk wordt omschreven welke factoren bepalend zijn in het maken van contact en welke factoren het contact tussen studenten en ouderen belemmeren.

2.2 Factoren die contact bepalen

Uit onderzoek van Uhlenberg & de Jong Gierveld (2004) blijkt dat ouderen niet of nauwelijks jongeren in hun sociale netwerk hebben. In de literatuur worden verschillende oorzaken gegeven waardoor ouderen en jongeren niet of nauwelijks contact hebben. Het ontbreken van contact tussen studenten en ouderen kan veroorzaakt worden door leeftijdssegregatie (Hagestad & Uhlenberg, 2005;2006), ageism (zie hoofdstuk 2.1.2)(Nelson, 2005) en het principe van Homophily (McPherson et al., 2001) maar het kan ook te maken hebben met persoonlijke factoren (Uhlenberg & de Jong Gierveld). Hagestad & Uhlenberg (2005) onderscheiden in hun artikel drie vormen van leeftijdssegregatie: institutioneel, ruimtelijk en cultureel. Institutionele leeftijdssegregatie wordt veroorzaakt door instituties die speciaal gericht zijn op een bepaalde leeftijdsgroep, zoals scholen en werk wat meestal gebonden is aan een bepaalde leeftijd. Ruimtelijke leeftijdssegregatie is het niet deelnemen in een eenzelfde ruimte door verschillende generaties elkaar niet ontmoeten, er valt hierbij te denken aan een verzorgingshuis. Culturele leeftijdssegregatie is onder andere het verschil in taalgebruik, interesses en de verschillende levensstijlen.

De huidige samenleving kan volgens Grefe (2011) worden opgedeeld in drie verschillende levensfasen. Kinderen en jeugd, spenderen veel van hun tijd op school, ouderen spenderen vooral tijd aan werken en ouderen personen worden verwacht niet meer te werken en te leven van vrije tijd. Dit komt overeen met de sociale structuur van Riley en Riley (2000) die *age differentiated* is. Naast de *age differentiated*, omschrijven zij ook een sociale structuur die *age integrated* is (zie figuur 1). Een *age integrated* sociale structuur heeft minder sterke grenzen dan de *age differentiated* sociale structuur. In deze sociale structuur kan een oudere bijvoorbeeld nog werk hebben of naar school gaan, waar zij andere generaties ontmoeten. Studenten en ouderen zitten volgens een *age differentiated* sociale structuur in een andere levensfase. Het afbreken van de institutionele structurele barrières en het samen brengen van mensen moet zorgen voor een samenleving waarin meer intergenerationele contacten ontstaan (Riley & Riley, 2000).

Figuur 1. Sociale structuur (Riley & Riley, 2000)

Automatisch zijn we geneigd personen te categoriseren op basis van geslacht, huidskleur en leeftijd (Grefe, 2011). Door deze categorisering ontstaan vooroordelen. Zelf plaatsen wij ons ook in een groep, deze sociale identificatie bepaalt grotendeels met wie wij omgaan en hoe wij verschillen van anderen (Van Eijk, 2010). Er zijn een meerdere onderzoeken die aantonen dat mensen voornamelijk contact hebben met mensen die in meerdere opzichten hetzelfde zijn als zij (opleiding, religie, politieke voorkeuren, geslacht, levensfase, etniciteit en meer) (McPherson et al., 2001; Van Eijk, 2010 & Vanderbeck, 2007), dit wordt ook wel het principe van *Homophily* genoemd. Hierdoor wordt de segregatie tussen ouderen en studenten versterkt en vindt er minder snel contact plaats. Ook zouden persoonlijke kenmerken een rol spelen in het leggen van intergenerationele contacten tussen studenten en ouderen. Uit onderzoek van Uhlenberg & de Jong Gierveld (2004) blijkt dat iemand met een hoger opleidingsniveau sneller intergenerationele contacten aangaat. Iemand die hoger opgeleid is zou vooroordelen en ageism makkelijker aan de kant kunnen zetten. Er wordt ook aangenomen dat iemand die hoger opgeleid is, mobieler is dan iemand die lager opgeleid is. In de context van contacten in de wijk kan dit een nadeel zijn. Iemand die mobieler is, hoeft geen relaties in de wijk aan te gaan, maar kan dit ook buiten de grenzen van de wijk doen. Dit betekent niet dat mensen die meer gebruik maken van de wijk, ook meer relaties aangaan met buurtbewoners (Van Eijk, 2010). Individuele factoren als leeftijd, gezondheidssituatie, en de mobiliteit van mensen zijn ook van grote invloed op de mate waarin met contact legt. Deze factoren bepalen vaak in hoeverre oudere mensen zich nog in de publieke omgeving vertonen en de kans hebben om mensen te ontmoeten (Mollenkopf et al., 1997). Wanneer iemand ouder wordt is het aannemelijk dat de fysieke en mentale gesteldheid afneemt, hierdoor wordt het moeilijk voor deze personen deel te nemen aan sociale activiteiten en sociale relaties te onderhouden (Mollenkopf et al., 1997). Door de het afnemen van de fysieke gesteldheid, wordt men beperkt er op uit te gaan, dit ontnemt de kans mensen te ontmoeten (Luong et al., 2010).

2.3 Waar kunnen sociale contacten plaatsvinden?

Omdat er nog zo weinig bekend is over waar intergenerationele relaties tot stand komen (Vanderbeck, 2007), worden in dit hoofdstuk verschillende soorten plekken benoemd waar interacties plaats kunnen vinden. Van Eijk (2010) is van mening dat de wijk een goede mogelijkheid biedt mensen te ontmoeten. Lokale faciliteiten als winkels, buitenruimtes, bars en restaurants, en wijkorganisaties bieden de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten. Om verschillende plekken te onderscheiden waar interacties plaatsvinden, gebruikt dit onderzoek plekken omschreven door Gardner (2011). Gardner (2011) onderscheidt drie plaatsen waar sociale interacties plaats kunnen vinden. *First place is home* (thuis), *second place is werk* en *third places* zijn plaatsen hierbuiten. Te denken valt aan cafés, postkantoren of zelfs wegen waar een informeel publiek leeft. *Thresholds* zijn semi-publieke plaatsen waar privé en publiek elkaar kruisen. Hierbij valt te denken aan een balkon of de achtertuin. *Transitory zones*, zijn geen bestemmingen, maar plaatsen waar we langskomen in het dagelijkse leven, de stoep, de lobby's van gebouwen, een plaats in de bus of in rij van een winkel. *Third places* en *transitory zones* zijn inclusieve publieke ruimtes waar bewoners een soort van gevoel van eigendom hebben. Deze ruimtes zijn belangrijk omdat bewoners hi er op hun gemak zijn, sociale interacties hebben en relaties onderhouden (Gardner, 2011). Gardner (2011) stelt dat vooral de publieke ruimtes mogelijkheid bieden tot sociale interactie, omdat deze publieke ruimtes toegankelijk zijn voor iedereen. Volgens Hagestad & Uhlenberg (2005) vindt sociaal contact vaak plaats binnen het huishouden, in de directe woonomgeving en op de plekken waar sociale activiteiten plaatsvinden. De directe woonomgeving wordt door Van Eijk (2010) ook als een belangrijke plek voor contact ervaren, ontmoetingen zijn hier namelijk moeilijk te voorkomen. Hierbij moet wel aangemerkt worden dat de soorten relaties heel verschillend kunnen zijn. Woont diegene alleen naast je of zijn er gemeenschappelijk interesses. De aard van de relatie kan verschillen.

2.4 Soort contact

In het onderzoek wordt ook onderzocht wat voor contact er plaatsvindt tussen ouderen en studenten. Het Verwey-Jonker Instituut (2006, in Penninx & Royers, 2007) onderscheidt verschillende soorten contact doormiddel van de contactladder (zie tabel 1). Deze contactladder geeft de mate van sociale binding weer tussen bewoners (Verwey-Jonker Instituut, 2006, in Penninx & Royers, 2007). Hoewel de contactladder suggereert dat er maar één soort contact mogelijk is, sluiten de verschillende vormen van contact elkaar niet uit, ze overlappen elkaar en vullen elkaar aan. (Van der Graaf et al., 2006)

	Soort contact
0.1	Geen contact
0.2	Onverschilligheid
	Participatie
1.1	Elkaars burens kennen
1.2	Elkaar groeten
1.3	Praatje maken, suiker lenen
1.4	Onderlinge verdraagzaamheid (radio niet te hard, rekening houden met elkaar)
1.5	Deelnemen aan door anderen georganiseerde activiteiten in de buurt
1.6	Elkaar tegenkomen in winkels, bibliotheken, buurthuizen of zwembaden.
1.7	Elkaar tegenkomen bij de islamitische slager, Turkse bakker, etc.
1.8	Op de hoogte zijn van elkaars feestdagen
1.9	Elkaar op de hoogte houden van lokale gebeurtenissen
1.10	Rekening houden met elkaars feestdagen en gewoonten
1.11	Meevieren van elkaars feestdagen

	Interactie
2.1	(Mee)organiseren van activiteiten in de buurt
2.2	Als buurtbewoners proberen bewoners van verschillende groepen (leeftijd, sociaaleconomisch, cultureel en religieus) te betrekken bij activiteiten als voetbaltoernooien, braderieën en straatfeesten
2.3	Oogje houden op kinderen, jongeren en 'marginalen'
2.4	Afspraken maken over samenleven met elkaar in de buurt
	Verstandhouding
3.1	Regelmatig bij elkaar (anderen dan familie) op bezoek gaan, bijvoorbeeld koffie drinken.
3.2	Naar feestjes of verjaardagen in de buurt gaan, samen kaarten, vissen etc.
3.3	Op elkaar letten, elkaar helpen (informele wederzijdse hulp: boodschappen doen, oppassen en voor elkaar zorgen)
3.4	Accepteren en respecteren van leeftijd-, sociaaleconomische, culturele en religieuze verschillen in de buurt.
3.5	Op basis van volstrekte gelijkwaardigheid met elkaar omgaan
3.6	Waarden en normen van elkaar overnemen

Tabel 1. Contactladder (Verwey-Jonker Instituut, 2006, in Penninx & Royers, 2007)

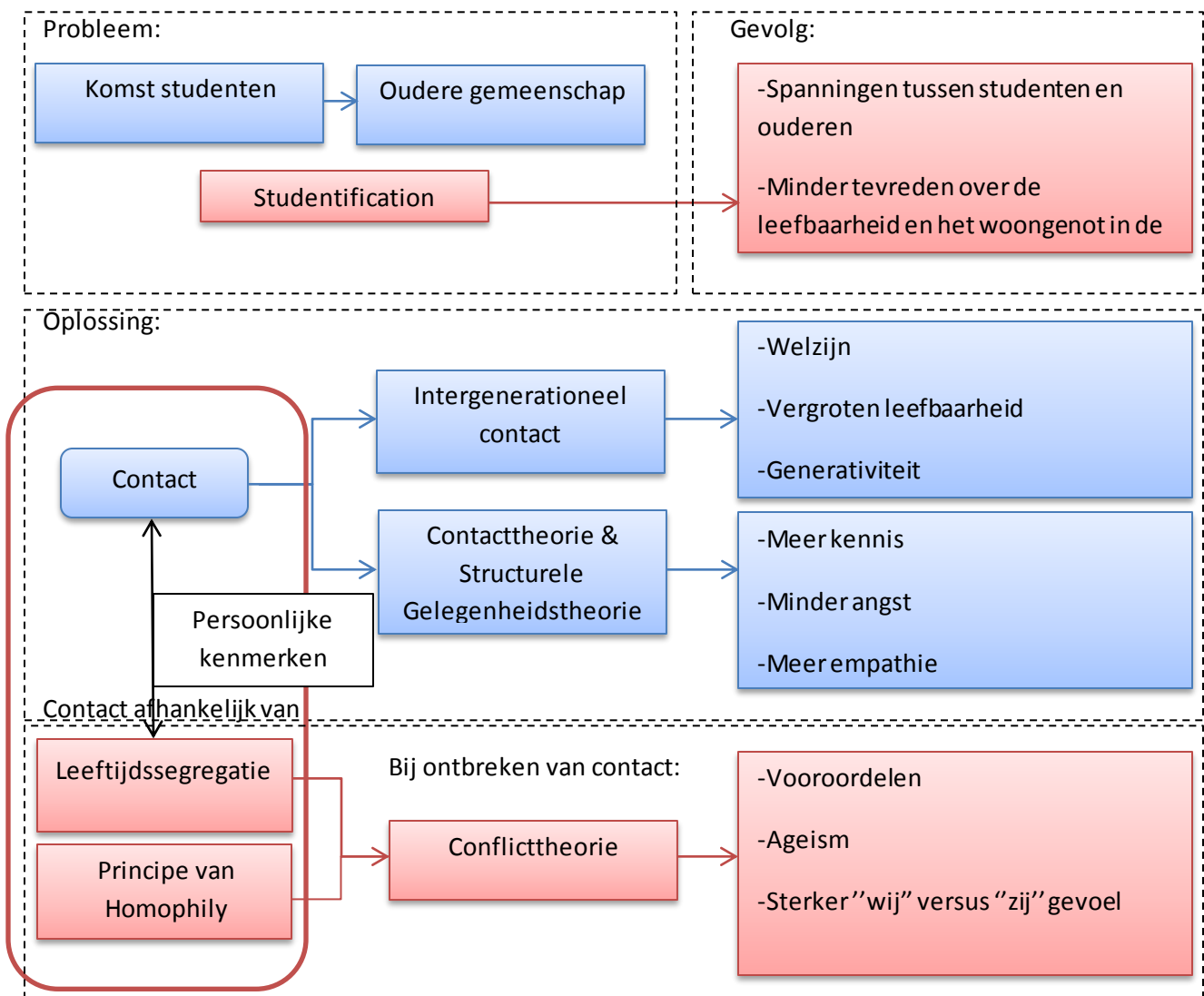
De mate waarin sociale contacten als belangrijk worden ervaren is volgens het onderzoek van Berkman et al. (2000) afhankelijk van vier verschillende aspecten: (1) hoe vaak is er contact (face tot face en/of contact via telefoon, e-mail etc.), (2) de duur van de relatie (hoe lang kennen zij elkaar), (3) de verscheidenheid in contact (verschillende soorten contact) en (4) de wederkerigheid van sociaal contact (of er door beide kanten gebruikt gemaakt wordt van contact).

Studenten wonen vaak hoogstens een paar jaar in de wijk en verhuizen na de studie ergens anders heen. Studenten en de ouderen kennen elkaar niet lang als ze bij elkaar in de wijk wonen, dit komt door de doorstroom van studenten. Als er wordt gekeken naar de vier aspecten van Berkman et al. (2000) is de kans klein dat studenten en ouderen het sociale contact tussen beide groepen als belangrijk worden ervaren. Hier tegenover stelt Gardner (2011) in haar artikel dat een relatie niet diepgaand hoeft te zijn om betekenisvol te zijn. Zwaaien of een begroeting kan al betekenisvol contact zijn voor iemand.

Volgens Gardner (2011) bestaan er drie soorten extra-familial intergenerationele relaties die vaak spontaan, informeel, plaatsvinden: *relationships of proximity* (buren), *relationships of service* (met personeel) en *relationships of chance* (onbekenden). Deze relaties vormen het "natural neighborhood network".

2.5 Conceptueel model

De komst van studenten in de oudere gemeenschap kan een negatief effect hebben de sociale structuur en woonomgeving van de buurt (Hilbrants, 2013). Studentification is het proces waarbij een buurt verandert van een buurt met een lokale gemeenschap, naar een gemeenschap gedomineerd door de studenten (Hubbard, 2008). De gevolgen zijn dat er spanningen ontstaan tussen de oudere bewoners en de studenten. De tevredenheid over de leefbaarheid en het woongenot neemt af (Hilbrants, 2013). Door bewoners met elkaar in contact te laten komen kunnen vooroordelen verdwijnen. De contacttheorie (Allport, 1954 in Pettigrew, 2011) en de structurele gelegenheidstheorie (Feld, 1981) stellen dat groepen onderling meer kennis over elkaar krijgen, minder angst en meer empathie. Intergenerationele contacten vergroten het welzijn en de leefbaarheid (Vanderbeck, 2007). Hagestad & Uhlenberg (2006) geven ook aan dat het de generativiteit vergroot, het gevoel van iets achter laten aan de jongere generaties. De jongere generatie (studenten) profiteert hiervan de kennis die zij overgedragen krijgen. Hoewel contact de oplossing lijkt, blijkt er niet veel contact tussen ouderen en jongeren te zijn (Uhlenberg & de Jong Gierveld, 2004). Contact is niet vanzelfsprekend. Relaties ontstaan pas na dat mensen elkaar ontmoeten (Van Eijk, 2010). Door onder andere de leeftijdssegregatie (Hagestad & Uhlenberg, 2005) en het principe van Homophily (McPherson et al., 2001) ontmoeten de studenten en ouderen elkaar bijna nergens. Ook persoonlijke kenmerken hebben invloed op de mate waarop iemand contact legt. Het ontbreken van contact leidt tot de conflicttheorie. Volgens de conflicttheorie leidt het ontbreken van contact tot ageism, vooroordelen en een sterker "wij" versus "zij" gevoel. De sociale cohesie zal hierdoor in de wijk afnemen. Omdat er nog weinig bekend is over waar en hoe intergenerationele relaties tot stand komen (Vanderbeck, 2007), gaat dit onderzoek daar vooral op in.

3. Methodologie

3.1 Dataverzameling

Er is gekozen voor een kwalitatief onderzoek om te kijken hoe het contact tussen studenten en ouderen wordt ervaren en waar deze contacten ontstaan. Daarnaast vond ik het als onderzoeker belangrijk en interessant om te weten hoe de verhouding zijn tussen studenten en ouderen in de wijk. Zijn er vooroordelen over de andere groep en is er wel behoefte aan contact? Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van zowel primaire als van secundaire data. De primaire data zal worden verzameld aan de hand van semigestructureerde diepte interviews, dit is een goede methode om te kijken hoe een individu het contact tussen studenten en ouderen ervaart en om te begrijpen hoe relaties tot stand komen (Clifford et al., 2010). Ook Vanderbeck (2007) en Gardner (2011) benadrukken het belang van kwalitatief onderzoek binnen het thema intergenerationele relaties. De secundaire data zal gebruikt worden om de wijk Paddepoel beter in beeld te brengen, maar zal voornamelijk gebruikt worden om theorieën, begrippen en denkwijzen over het onderwerp van verschillende kanten te belichten. De data verkregen uit de interviews zullen met behulp van deze secundaire data worden geanalyseerd.

Bij het verzamelen van data via interviews zijn er meerdere aspecten waar rekening mee gehouden moet worden. Van belang is *critical reflexivity*. Dit houdt in dat de onderzoeker bewust moet zijn van zijn eigen situatie en beïnvloeding daardoor op de data (Hay, 2000). Er moet rekening gehouden worden met de 'positionality' (Clifford et al., 2010). De eigen identiteit beïnvloedt de manier van interactie met de respondent (Clifford et al., 2010). Hoe de onderzoeker wordt gezien en hoe de onderzoeker de respondenten ziet is gedeeltelijk bepaald door sociale normen. Studenten zien mij als onderzoeker als insider, de respondent is in meerdere opzichten gelijk aan de onderzoeker. Deze min of meer gelijke status wordt een *reciprocal relationship* genoemd. Ouderen zien mij als onderzoeker waarschijnlijk als een outsider, de respondent verschilt erg van de onderzoeker. Deze ongelijke sociale positie wordt een *asymmetrical relationship* genoemd. De informatie en interpretatie van een insider wordt meer valide geacht dan dat van een outsider. Wanneer de respondent en onderzoeker een min of meer sociale positie hebben, spreekt de respondent vaak vrijer en is de onderzoeker beter in staat om te begrijpen wat de respondent zegt. Dit komt doordat er enigszins met hetzelfde perspectief naar de wereld wordt gekeken. Als de sociale positie tussen onderzoeker en respondent erg verschilt, bemoeilijkt dit het proces van een onderzoek schrijven. Dit omdat de kijk op de wereld anders is en andere ervaringen worden gedeeld. Hierdoor gelden de interpretaties als een outsider als minder betrouwbaar. Maar de verschillen tussen onderzoeker en respondent kunnen ook voordelen hebben. Respondenten met veel verschillen van de onderzoeker zijn eerder geneigd om duidelijker hun ervaringen en gevoelens over te dragen. Er moet ook bij vermeld worden dat de onderzoeker nooit volledig een insider of een outsider is. Er is altijd wel enig overeenkomst tussen de onderzoeker en respondent. Overeenkomst in geslacht, etniciteit, ras sociaal economische status en andere karaktereigenschappen bijvoorbeeld. Iedereen heeft verschillende sociale rollen die hij of zij zich aanneemt, dit kan per moment verschillen. Tussen de onderzoeker en respondent zullen altijd overeenkomsten zijn en verschillen. Als onderzoeker moeten we bewust worden van deze overeenkomsten en verschillen (Hay, 2000).

De onderzoeker moet ook rekening houden met vooroordelen of een *offensive view* van de respondent (Hay, 2000). Als onderzoeker is het van belang dat je geen vooroordelen hebt en objectief probeert te zijn tijdens een interview (Clifford et al., 2010). Anders kan een vooropgezette mening het interview in de gewenste richting sturen. Dit is een macht die je als onderzoeker hebt en waar je je bewust van moet zijn. Hoewel er geprobeerd wordt objectief te zijn onder een interview, is dit vrijwel onmogelijk. Er is altijd sprake van enige subjectiviteit omdat er sprake is van sociale interactie. De resources van de onderzoeker worden aangesproken om te rapporteren en te communiceren. Interpreteren van data wordt bepaald door de dialoog tussen onderzoeker en respondenten. Hoe een interview wordt gehouden is daarom van belang (Hay, 2000).

Een ander punt om rekening mee te houden is geslacht, dit omdat we persoonlijke karakteristieken vaak koppelen op basis van geslacht. Vrouwen blijken bijvoorbeeld makkelijker contact te leggen dan mannen, ook kunnen er verschillen zijn in het ruimtelijke gedrag waardoor zij andere mensen ontmoeten (niet alleen tussen man en vrouw, maar ook per individu). De plek waar een interview gehouden wordt is ook van belang. Het is belangrijk dat het een informele ruimte is en dat de respondent zich op zijn/haar gemak voelt (Clifford et al., 2010). De interviews zijn daarom bij de respondenten thuis afgenomen. Wanneer de respondent meer op zijn/haar gemak is, zal deze waarschijnlijk meer loslaten (Clifford et al., 2010). In het begin wordt een introductie vraag gesteld om in te komen en later in het interview kan er dieper worden ingegaan op het onderwerp. De interviews zijn opgenomen met opname apparatuur. Dit heeft als voordeel dat een volledig focus is op de interactie tussen de interviewer en geïnterviewde, ook hoeft de interviewer zo niet alles mee te schrijven (Clifford et al., 2010).

De kwalitatieve data die verzameld is door middel van semigestructureerde diepte interviews zijn getranscribeerd. Deze transcripten zijn geanalyseerd met het programma MAXQDA 11. Aan de hand van een vooropgestelde 'codetree' zijn deze transcripten gecodeerd en waar nodig aangevuld met nieuwe codes. Hoe de data wordt geïnterpreteerd is aan de onderzoeker. Kwantitatieve data daarentegen is niet aan interpretatie onderhevig (Clifford et al., 2010). Semigestructureerde interviews is een methode om gedrag, meningen, emoties en meerdere ervaringen te verzamelen. Het is niet de waarheid die getracht wordt onderzoeken, maar het doel is inzicht te krijgen in wat mensen doen en denken (Clifford et al., 2010). Anders dan kwantitatieve data is het bij een interview niet de bedoeling om representatief te zijn, maar om te begrijpen hoe individuen iets ervaren en *make sense of their own lives* (Clifford et al., 2010).

3.2 Ethiek

In het onderzoek moet rekening gehouden worden ethische overwegingen. Om te beginnen is *informed consent* is erg belangrijk. Dit is de toestemming van de respondent om het interview af te nemen. De onderzoeker moet van tevoren dan wel uitgebreid aan de respondent hebben verteld waar het onderzoek over gaat, hoe lang het duurt en hoe er met de verzamelde data wordt omgegaan. Zodat de respondent precies weet aan welk onderzoek hij/zij mee doet (Hay, 2000). Verder zijn er twee belangrijke problemen aangaande de ethiek. De anonimiteit van de respondent en het vertrouwelijk omgaan met de verzamelde data (Clifford et al., 2010). De opnames van de interviews worden beveiligd opgeslagen en de anonimiteit van de respondent blijft gewaarborgd, tenzij de respondent anders wenst. In dit onderzoek zijn alle respondenten voorzien van een fictieve naam en is de leeftijd aangepast naar een leeftijdsgroep om de anonimiteit van de respondent te waarborgen. De respondenten mogen ieder moment, zonder reden, het interview stoppen wanneer zij niet meer wilden deelnemen. Ook kunnen zij de resultaten van het onderzoek ontvangen als zij dit willen.

3.3 Respondenten

In totaal zijn er 10 semigestructureerde diepte interviews afgenomen (zie tabel 2). Er is op verschillende manieren geprobeerd respondenten te verzamelen. In eerste instantie werd met behulp van "cold calling" getracht respondenten te vinden. Dit houdt in dat er willekeurig buurtbewoners nabij het winkelcentrum zijn benaderd om een interview bij af te nemen. Vanwege het hoge aantal afwijzingen is er in het onderzoek vervolgens gekozen voor nog een andere aanpak. Er is een advertentie geplaatst in wijkkrant nummer 1, dit is de lokale wijkkrant van de wijk Paddepoel en Selwerd. Deze advertentie leverde twee respondenten op. Deze respondenten hebben mij in contact gebracht met andere wijkbewoners, dit wordt ook wel het "snowballing" effect genoemd (Clifford et al., 2011).

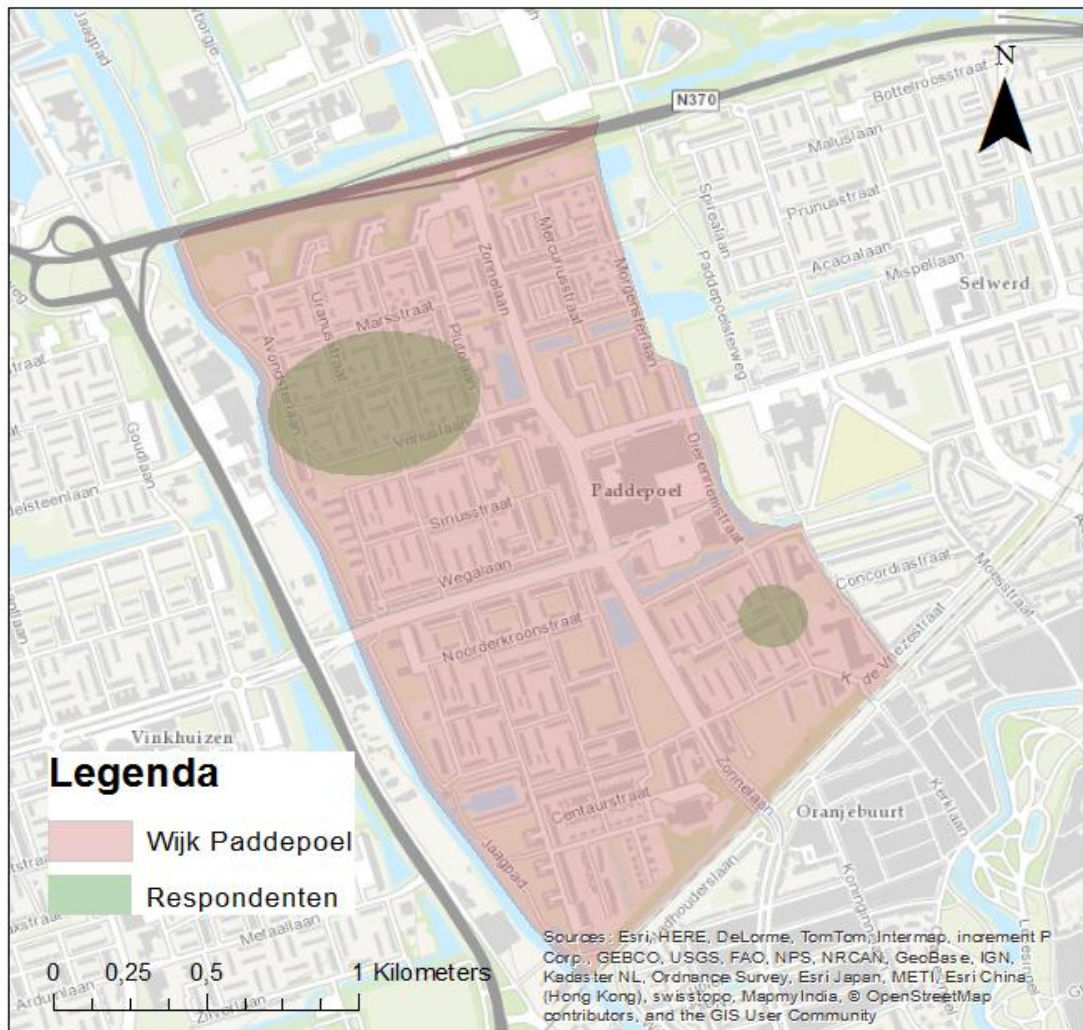
Studenten zijn in dit onderzoek personen die momenteel aan het HBO of WO studeren. De ouderen in dit onderzoek worden gedefinieerd als bewoners van 60 jaar of ouder. Onder de groep ouderen vallen verschillende generaties. Het is belangrijk om rekening te houden met de diversiteit binnen de verschillende groepen (Pain, 2005).

Tabel 2. Kenmerken van de respondenten (eigen bewerking, 2015).

Naam	Geslacht	Burgerlijke staat	Leeftijd	Respondentgroep
Alex	Man	Ongehuwd	20 -25	Student
Bob	Man	Ongehuwd	20-25	Student
Femke	Vrouw	Ongehuwd	20-25	Student
Jan	Man	Getrouwd	80-85	Oudere
Christina	Vrouw	Getrouwd	80-85	Oudere
Geert	Man	Getrouwd	65-70	Oudere
Treintje	Vrouw	Weduwe	75-80	Oudere
Hans en Grietje*	Man Vrouw	Getrouwd	60-65	Oudere
Piet en Neeltje*	Man Vrouw	Getrouwd	70-75	Oudere
Jaap en Hester*	Man Vrouw	Getrouwd	75-80	Oudere

*Samengeïnterviewd

Respondenten

Figuur 2. Kaart onderzoeksgebied en respondenten (Eigen bewerking, 2015)

3.4 Context: Paddepoel

De Groningse wijk Paddepoel (zie figuur 1) is een naoorlogse uitbreidingswijk, gebouwd in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw (RO/EZ Gemeente Groningen, 2010). In deze periode was er een woningtekort en vestigden voornamelijk gezinnen in deze wijk. De wijk heeft bijna 10.000 inwoners (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2015). Verhoudingsgewijs wonen er veel ouderen in Paddepoel. Meer dan een kwart (27%) van de bewoners is 60 jaar of ouder. In de wijk Paddepoel is ongeveer 14% van de bewoners student (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2015). Paddepoel ligt tussen de Zernike Campus, waar onder andere de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen gevestigd zitten, en de binnenstad. Hierdoor is de wijk een aantrekkelijk wijk zowel voor ouderen als studenten. Voor ouderen is de ligging dicht bij de voorzieningen in de binnenstad, en aan de rand van de stad om de drukte van de binnenstad te ontlopen. Voor studenten is wonen in Paddepoel aantrekkelijk omdat Paddepoel tussen het zernikecomplex en het levendige centrum is gelegen. Wanneer de plannen doorgaan om duizend nieuwe studentenwoningen te bouwen (RTV Noord, 2015a), dan zullen de verhouding tussen ouderen en jonger aanzienlijk veranderen. Om te voorkomen dat studenten en ouderen gescheiden van elkaar leven wordt in dit onderzoek onderzocht waar contact plaatsvindt en hoe dit wordt ervaren door ouderen en jongeren. De grenzen van de wijk Paddepoel worden gezien als de context waarbinnen het contact plaatsvindt.

3.5 Reflectie & beperkingen onderzoek

Het onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereerst is het onderzoeksdoel een aantal keren veranderd. Het onderzoeksdoel is onder en na de data verzameling aangepast, hierdoor zijn bepaalde vragen uit de interviewgide niet relevant en is het moeilijk om een duidelijk lijn in het huidige onderzoek te presenteren. De interviewvragen omvatten niet de hele hoofdvraag. Ook is de kwaliteit van de vragen is niet goed. In het interview wordt vooral gekeken naar het ruimtelijke gedrag van respondenten, maar er zijn meer factoren die beïnvloeden hoe contact tot stand komt. Er zijn ook vragen gesteld die minder relevant zijn voor het doel van het onderzoek, maar wel meer inzichten geven over de situatie in de wijk tussen studenten en ouderen. Het onderzoek is hierdoor uiteindelijk minder valide. Een andere beperking is dat er van tevoren een aantal aannames zijn gemaakt. Onder andere dat de komst van studenten niet door de lokale gemeenschap werd gewaardeerd, dit bleek echter niet het geval. Nog een aanname was dat er verschillende plekken binnen de wijk zouden zijn waar ouderen en studenten zich heen verplaatsten, dat er plaatsen zouden zijn waar vooral studenten of ouderen kwamen, ook dit bleek niet het geval. De plekken waar ouderen en studenten naar toe gingen bleken vaak grensoverschrijdend te zijn, dus buiten de grenzen van de wijk. Ook bleken er binnen de groep ouderen een te grote diversiteit te zitten aangaande de persoonlijke kenmerken, mobiliteit, hobby's/activiteiten. Hierdoor is er geen generalisatie mogelijk. Dit is echter in een kwalitatief onderzoek ook niet een vereiste. Er kan geen beeld gevormd worden welke plekken in de wijk vooral door ouderen bezocht worden. Hetzelfde geldt voor de jongeren. De kromme verdeling tussen de studenten en ouderen is een andere beperking. Dit kan komen doordat ik als insider eenzelfde mening deelde en daardoor de oudere groep als interessanter heb beschouwd. Hoewel van ouderen wel een beeld over de studenten verkregen is, is er van de studenten nauwelijks een beeld te vormen over de ouderen. De dataverzameling van het onderzoek is uitgevoerd met een medestudent. Hier komen ook implicaties bij kijken. Omdat onze beide onderzoeksdoelen nog niet duidelijk waren was het lastig om interviews af te nemen. Hierdoor is er potentiële data verloren gegaan. Ook lagen de onderwerpen misschien iets te veel uit elkaar. Het gevolg was dat het moeilijk was een gezamenlijke interviewgide te maken, waardoor de kwaliteit van de interviews ook minder is. De interviewgide heeft enkele mankementen. Zo staan de vragen op een onlogische volgorde en worden er verkeerde vragen gesteld. Door de manier van dataverzameling, semigestructureerde interviews, was het wel mogelijk om af te wijken van deze interviewgide. De vragen op de interviewgide bevatten geen moeilijke termen waardoor de respondenten weinig problemen kenden met het beantwoorden van vraag

(Clifford et al., 2011). Het onderzoek is wel betrouwbaar. In het onderzoek worden keuzes die gemaakt zijn uitgelegd en verklaard. De selectie van de respondenten van de groep ouderen is volgens een correcte manier gedaan. De selectie van de jongeren, waren voornamelijk bekenden en hadden al enige kennis over het onderwerp. Het is mogelijk dat zij daardoor bewust of onbewust bepaalde antwoorden een bepaalde kant opstuurde. De analyses bevatten geen overhaaste conclusies of harde statements. Ook is het mogelijk dit onderzoek te herhalen. Met de gegevens die in deze thesis staan, kan het onderzoek opnieuw worden gedaan. Het wordt aangeraden om dan een duidelijkere opzet te creëren zodat het onderzoek goed wordt opgebouwd en in een later stadium geen problemen meer oplevert.

4. Resultaten & Analyse

Uit dit onderzoek zijn een aantal resultaten gekomen. Eerst wordt een beeld van de wijk geschetst om de verhoudingen tussen studenten en ouderen in beeld te brengen daarna wordt er ingegaan op de contacten tussen studenten en ouderen. Hebben zij elkaar in het sociale netwerk?

Vervolgens zal het ruimtelijke gedrag van ouderen en jongeren worden omschreven. Gaan zij vooral naar plekken waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten zoals Van Kempen & Wissink (2014) beweren?

Waar komen zij elkaar wel tegen en wat voor contact vindt er plaats? Ook wordt er gekeken naar de behoefte aan contact tussen studenten en ouderen. En tot slot wordt er gekeken naar hoe het leven in de wijk Paddepoel wordt ervaren. Dit omdat de komst van studenten invloed zou hebben op de leefbaarheid en woongenot van bewoners (Hilbrants, 2013).

4.1 Hoe is de situatie in de wijk:

Allereerst is het van belang om eerst een beeld van de wijk te schetsen. Ondanks dat er meer studenten in de wijk komen wonen, wordt de wijk door de bewoners vooral gezien als een oudere wijk. Geert (65-70) zijn beeld bij de wijk: *“Nou over het algemeen een wat oudere wijk”*.

Ook Jan (80-85) ziet de buurt vergrijzen: *“Ja op dit moment is de wijk aan het vergrijzen.”* Uit deze uitspraken valt te halen dat het proces van studentification nog niet merkbaar is. Het proces waarbij de balans in de wijk vervalst en er spanningen ontstaan tussen studenten en de lokale gemeenschap (Hubbard, 2008). Door de komst van studenten zouden bewoners minder tevreden zijn over de leefbaarheid en het woongenot in de wijk (Hilbrants, 2013). Toch wordt er wel opgemerkt dat er meer studenten in de wijk komen wonen:

Christina (80-85): *“Maar dat is toen ook opgeschoven. Veel ouderen gingen eruit, jongeren kwamen erin.”*

Ook Geert (65-70) merkt op dat de huizen die in de wijk verkocht worden, steeds vaker als studentenhuysvesting gaan dienen. De buurt vindt het vooral jammer dat deze woningen worden onttrokken voor studentenhuysvesting, terwijl de huizen uitermate geschikt zijn voor starters en gezinnen. Zo zegt Christina (80-85):

“Dat vind ik dus erg jammer, dat deze woningen, die zo geschikt zijn voor starters, onttrokken worden.”

Wel zijn er enkele gevolgen gebonden aan de studentenhuysvesting in de wijk. Volgens Smith & Hubbard (2014) gaat de komst van studenten vaak gepaard met geschillen over geluidsoverlast, rommel en afval en het verkeerd parkeren van fietsen. Ook heerst er in de media vaak een stigma dat studenten overlast veroorzaken en rommel maken (Focus Groningen, 2013, Trouw, 2010). Dit is enigszins terug te zien in de wijk. Vooral in het fysieke aspect van de wijk. Volgens Hilbrants (2013) daalt hierdoor het woongenot.

Geert (65-70): *“Nouja we zien vaak dat het huis vaak slechter wordt onderhouden, de tuinen worden niet onderhouden, die fietsen staan allemaal voor, lappen voor de ramen. En dat vinden wij voor het oog van de wijk niet mooi.”*

Jaap (75-80): *“Het enige wat je kan zien is dat studentenhuizen, die hebben een bestrating of de voorkant, dus het tuintje is weg of het hele tuintje wordt volledig verwaarloosd en ze doen er niks aan.”*

Hester (70-75): *“De fietsen voor de deur en de bestrating, maar dat is jammer van dit soort huizen.[...] Het haalt de waarde van de huizen naar beneden.”*

Jaap (75-80): *“Dat vinden wij jammer van de buurt, want het aanzien wordt er niet leuker van. Hier gaat het wel, maar als je verderop naar de marstraat enzo.”*

Treintje (75-80): *“Nou we hebben hier de vereniging van huiseigenaren, en op de vergadering wordt daar dus wel altijd over gesproken van jongens, niet meer graag en dat is niet dat wij tegen studenten zijn, maar tegen hun manier van leven, is natuurlijk dat past niet in een woonwijk, dat is het probleem.”*

Treintje (75-80) geeft aan dat “ze” niks tegen studenten hebben. Er wordt in de interviews vaker gesproken over “ons” en “zij”. Dit kan te maken hebben met het doel van het onderzoek. De respondenten wisten dat het onderzoek ging over ouderen en studenten, waarna de respondenten zich hebben geïdentificeerd met een groep. Volgens Grefe (2011) categoriseren we personen automatisch. Nelson (2005) omschrijft dit “wij” versus “zij” gevoel als ageism. Treintje (75-80) geeft ook aan dat hun manier van leven anders is en dat studenten daardoor niet in een woonwijk passen. Het verschil in levensstijl wordt door Hagestad & Uhlenberg (2005) gezien als een vorm van leeftijdssegregatie, namelijk culturele leeftijdssegregatie. Dit lijken negatieve berichten, maar hier wordt wel een kanttekening toegevoegd. Er is wel begrip voor de studenten.

Geert (65-70): *“Ik begrijp jonge studenten wel. [...] Mensen hebben ook een minder inkomen. Als je van een beurs moet leven en ook nog een kamer moet betalen, en wij hebben allemaal een goed inkomen.”*

Ondanks het begrip blijft het wel een klacht zegt Geert (65-70):

“Maar dat is wel onze klacht. Dat de wijk wat verloedert. Dat vind ik ook weer zo’n zwaar woord, maar dat is altijd wel een punt natuurlijk. Aan de andere kant, ja, studenten zijn hier ook welkom. We hebben hier een Hanzehogeschool, we hebben hier een Rijksuniversiteit. [...] We zijn ook een studentenstad.”

Naast de fysieke klachten, zijn er ook wel sociale klachten. Maar deze sociale klachten komen vooral elders voor in de buurt. Zelf hebben de ouderen bewoners geen last van de studenten.

Geert (65-70): *“Er zijn wel plekken in de wijk waar geklaagd wordt door overlast. Maar kijk jonge mensen hebben een wat andere dagindeling dan ouderen. Toen ik zo oud was als jou kon ik wel tot 2uur/3uur doorgaan, ’s morgens was ik wel weer aan het werk. Als je ouder wordt ga je iets eerder naar bed, want je hebt een ander leefgedrag. Dat zie je nog wel eens conflicteren.”*

Ook treintje (75-80) kent wel een voorbeeld van overlast door studenten:

“De buurman aan die kant heeft er minder kijk op, dat is een tijdje geleden. Gingen die jongens achter het huis plassen dat mocht dus niet, dus heeft de buurman er wat van gezegd en toen hebben ze een grote mond gegeven, maar toen hebben ze pa gebeld en die heeft ze bij het nekvel voor de deur eraf gezet “nu moet je je excuses maar aangeven” en toen was het over.”

Treintje (75-80): *“Ja nou uh verderop en die hebben ook een tijdje, waren heel vervelend dat is op het ogenblik toch weer goed rustig maar ja kijk ik heb geen last ervan, maar je hebt er ook niks aan.”*

Hier geeft Treintje (75-80) aan dat ze weet dat er wel eens overlast is van studenten, daar voegt zij aan toe dat zij daar geen last van heeft. Net als Treintje (75-80) zijn er meerdere personen die geen last hebben van de studenten:

Geert (65-70) "We hebben daar ook nog een studentenwoning, daar in dat blokje daar. [...] Nou ja daar merk je ook niks van. En dus eh het is heel verschillend ook qua overlast."

Hester (75-80): "Wij hebben in het hoekje studenten zitten waar we geen last van hebben. Daar hoor je helemaal niks van dus ach. Maar het is ook niet zo dat je er veel contact mee hebt."

Neeltje (70-75): "Ik vind niet dat ze overlast veroorzaken. Maar sociale contacten dat had misschien beter gekund he. Het is een ander milieu, dat is gewoon zo. Ze leven ook s' avonds laat en zulke dingen he. Maar ik moet zeggen we hebben geen last gehad."

Ondanks dat studenten het fysieke aspect van de wijk aantasten, door het niet bijhouden van de tuinen, fietsen voor de deur en de lappen voor het raam, kan hier toch mee geleefd worden en zelfs enige mate van begrip voor worden getoond. Als het gaat om overlast, dan kent menig buurtbewoner wel een deel van de wijk waar studenten voor overlast zorgen. De respondenten die aan dit onderzoek hebben meegedaan, ervaren geen overlast van de studenten.

4.2 Hoe ziet het sociale netwerk van studenten en ouderen eruit?

Om na te gaan hoeveel contact er is tussen ouderen en studenten wordt er eerst gekeken naar het sociale netwerk. Zitten ouderen en studenten bij elkaar in het sociale netwerk? Uit onderzoek blijkt dat oudere generaties weinig contact hebben met jongere generaties en vooral als het gaat om *extra familial* intergenerationele contacten, dit zijn contacten buiten de familie om (Uhlenberg & de Jong Gierveld, 2004, Lloyd, 2008). Ook in dit onderzoek blijkt dat zowel studenten als ouderen voornamelijk leeftijdsgenoten in het sociale netwerk hebben zitten.

Alex (20-25): "Het zijn echt ja voornamelijk, zo niet 100% leeftijdsgenoten. Ik heb niet echt dat ik wat ouderen in mijn sociale netwerk, waar ik regelmatig mee omga ofzo."

Geert (65-70) is gepensioneerd, maar doet nog betaald en onbetaald werk, ook door zijn hobby's heeft hij veel contacten. Anders dan de age differentiated samenleving die Riley en Riley (2000) omschrijven is Geert (65-70) op meerdere vlakken actief en heeft hij niet alleen vrije tijd. Doordat hij dit nog doet, heeft hij een groot sociaal netwerk en komt hij ook in contact met studenten. Daarmee is hij ook de enige van de respondenten.

Geert (65-70): "Door de hobby's die ik heb, vrijwilligers werk, heb ik een vrij breed pakket aan mensen waar ik contact mee heb, maar dat komt door waar je allemaal in zit. Ja ik bedoel maar als je geen bestuursfunctie meer had, dan wordt het ook weer minder. Dan val je terug op je eigen familieleden."

Hoe je sociale netwerk ontstaat, is afhankelijk van vroeger zegt Geert (65-70):
"Als je jong bent krijg je vrienden. Jonge gezinnen, samen wordt je ouder."

Hoe het netwerk van een persoon eruit ziet is erg afhankelijk van hobby's, werk, school en kinderen en andere factoren. Het blijkt net als in andere onderzoeken (McPherson et al., 2001; Van Eijk, 2010 & Vanderbeck, 2007) dat er voornamelijk contact plaatsvindt met mensen met dezelfde kenmerken.

4.3 Hoe is het ruimtelijke gedrag van ouderen en studenten?

Zonder elkaar te ontmoeten kunnen er geen relaties ontstaan (al is dit tegenwoordig wel mogelijk via internet) (Van Eijk, 2010). In dit onderzoek wordt er gekeken naar face to face ontmoetingen. Om te onderzoeken waar studenten en ouderen elkaar tegen komen, zal eerst onderzocht worden hoe het ruimtelijke gedrag van zowel de ouderen als de studenten is. Volgens de Hagestad & Uhlenberg (2005) komen studenten en ouderen minder met elkaar in contact door leeftijdssegregatie. Van Kempen en Wissink (2014) hebben in hun onderzoek vastgesteld dat mensen vooral naar plekken gaan waar zij bekende tegenkomen, dit zijn plekken die daardoor aan leeftijd gebonden zijn. In een

sociale structuur die age differentiated is, dan zullen studenten voornamelijk op school zitten of werken, ouderen zullen in dit geval veel vrije tijd hebben (Riley & Riley, 2000; Grefe, 2010). In dit geval zullen er weinig ontmoetingen plaatsvinden. Het bleek in dit onderzoek onmogelijk om het ruimtelijk gedrag van ouderen en studenten in beeld te brengen. Dit komt door de verschillen tussen individuen. Wel blijkt het te kloppen dat studenten voornamelijk naar school gaan, werken of thuis zitten. Zij bezoeken vaak het winkelcentrum en regelmatig de binnenstad. De geïnterviewde ouderen (op Geert na) leven in de vrije tijd. Hoe zij deze vrije tijd besteden was heel verschillend. De een ging vaak op bezoek bij mensen, de ander bleef liever thuis, weer anderen gingen fietsen of een andere activiteit doen. Hier viel weinig uit op te maken, alleen dat de diversiteit binnen groepen erg groot is. Binnen de context van de wijk werd vooral Paddepoel genoemd als een plek waar toch wel iedereen kwam.

Opvallend was wel dat ouderen minder gebonden waren aan de wijk. Waar personen heen gaan heeft onder andere te maken met de mobiliteit (Mollenkopf et al., 1997). Bij het ouder worden zal de mobiliteit van de oudere bewoners afnemen (Mollenkopf et al., 1997). De mobiliteit neemt af door het verslechteren van de fysieke gesteldheid of de gezondheid (Mollenkopf et al., 1997). Verwacht zou worden dat ouderen hierdoor meer gebonden zijn aan de wijk. In dit onderzoek blijkt dit niet zo te zijn. Zo komen Henk (75-80) en Grietje (75-80) nauwelijks in de wijk:

Grietje (75-80): "In Drenthe vaak. Het is heel vaak eventjes de stad uit rijden. [...] in Helpman zitten die winkels en dat is lekker makkelijk, dan ben je al op weg naar Drenthe, dus dan gewoon even door."

Hier wordt door Grietje (75-80) aan toegevoegd dat zij minder ver gaan dan normaal vanwege de afnemende mobiliteit:

"Drenthe is gewoon makkelijk. Ja we zijn nu minder mobiel dan daarvoor, toen zaten we ook veel verder weg, maar onze cirkel is nu wat kleiner. "

De verwachting was dat ouderen toch meer gebonden zouden zijn aan de wijk, maar dat blijkt niet zo te zijn. Ouderen gaan ook vaak naar de binnenstad voor de markt. Ouderen gaan ook vaak naar het winkelcentrum in Paddepoel, maar wel in mindere mate. Dit omdat het aanbod eigenlijk te weinig is, ze wijken daardoor uit naar winkels die buiten de wijk gelegen zijn.

Treintje (75-80): "Ja of naar de stad naar de markt in de wijk wil ik ook wel, maar ik moet zeggen dat ik tegenwoordig vaker mijn boodschappen in Vinkhuizen doe want daar heb ik dus donderdag is daar de markt, er is AH een Lidl een Aldi een blokker een Kruidvat daar heb je alles, je kan er geld flaptapper zitten dus ik ga vaker nu daar kan combineren ga ik naar de markt je hebt een hele goeie markt slager, dus ik ga gauw mijn boodschappen doen in vinkhuizen."

Geert (65-70) die in de wijkraad zit, erkent dit probleem: *"Want wij hebben ook gezegd we hebben momenteel nog maar één supermarkt. Alleen een Albert Heijn. Dit vinden wij eigenlijk te weinig. Wij willen graag meer diversiteit. Dus Lidl erbij en een Jumbo of een Spar, Coop weet je wel. Dat je even in het meer bredere segment aan winkels hebt."*

Sociale activiteiten/hobby's spelen een rol in de plek waar mensen naar toe gaan. Deze activiteiten bevorderen relaties en hebben invloed op de fysieke en mentale gesteldheid (Adams et al., 2010). Treintje (75-80) is nog actief bij de schaatsclub:

"Ja ik zelf altijd veel aan sport gedaan, en zit nu nog steeds oorspronkelijk was het een schaatsclub die vrouwen zijn begonnen dertig veertigers en die groep bestaat 40 jaar, dus die groep is nu allemaal in de tachtig, eentje is wat jonger maar de anderen schaatsen al niet meer, zomers waren we altijd al

in het park voor conditietraining doen en dat doen we nog steeds. Hardlopen begint nu wat minder te worden dus is het is vooral wandelen.”

Zoals Van Kempen & Wissink (2014) stellen, is de plek waar zij heen gaat om te sporten een plek gebonden aan de leeftijd. Hierdoor is de kans op intergenerationele contacten kleiner. Het blijkt dat gemeenschappelijke interesse een belangrijk punt is om een relatie aan te gaan.

4.4 Waar komen studenten en ouderen elkaar tegen en wat voor contact vindt hier plaats?

Er worden verschillende plekken omschreven die mogelijkheid bieden tot interactie (zie hoofdstuk 2.6). Volgens Gardner (2011) bieden voornamelijk publieke ruimtes de mogelijkheid tot sociale interactie. Hier komen namelijk verschillen groepen samen. Uit dit onderzoek blijkt dat zowel de ouderen als studenten elkaar tegenkomen in het winkelcentrum Paddepoel. In een onderzoek van Holland et al. (2007, in Valentine, 2008) blijkt dat ondanks er verschillende groepen zich in eenzelfde publieke ruimte bevinden er geen interactie ontstaat, maar dat er een scheiding waarneembaar is van verschillende sociale groepen.

“Er loopt van alles rond. Jawel van oudjes tot jonkies.” Dit zegt Geert (65-70) over het publiek wat in het winkelcentrum komt.

Ook binnen het winkelcentrum Paddepoel is een scheiding waarneembaar net zoals Holland et al. (2007, in Valentine, 2008) omschreven.

Geert (65-70): *“Ja, je ziet wel bepaalde plekken waar wat ouderen mensen zitten. [...] Of het nou echt een hangplek is voor ouderen ik weet het niet. Maar het zit wel wat bij elkaar.”*

Alex (20-25): *“Maar wat me wel enigszins opvalt is dat in het winkelcentrum er wel altijd zo’n groepje hangouderen zit.”*

Het winkelcentrum wordt door elke respondent puur functioneel gebruikt. Hoewel zij elkaar hier wel tegenkomen, maken zij geen contact met elkaar. Zij komen hier niet voor sociaal contact. Het contact tussen studenten en ouderen vindt hier niet plaats.

Geert (65-70): *“Maar ik kom wel in het winkelcentrum. Maar het is meer even nou ik moet daarheen, wat kopen en dan ga ik weer en als er toevallig iemand tegenkom maak ik een babbeltje natuurlijk. Het is wel een plek waar je gauwer wat mensen zult ontmoeten. Maar ik ga er niet heen uit sociale overweging. Ik ga erheen om wat te kopen.”*

Jan (80-85) geeft aan waar hij studenten tegenkomt. Hij probeert wel een gesprek aan te gaan in de bus, maar dat is vaak van korte duur.

‘Het winkelcentrum wel en de bus, ja eigenlijk ook op straat en in de stad vrij veel jonge mensen.

Interviewer: En heeft u daar dan ook contact mee?

Weinig. [...] ik moet zeggen in de bus [...] reageren wij over het algemeen wel plezierig op jongeren, maar voor de rest dan is het geweest dan stapt iedereen uit en gaat zijn weg. [...] Je probeert even zo aan de praat te komen dat zijn even wat kortere gesprekken dan is het ook weer [...].” (Jan 80-85).

Als we de plekken gaan definiëren in het stuk van Jan (80-85), zijn het winkelcentrum en de stad publieke ruimtes. De ruimte die volgens Gardner (2011) de mogelijkheid biedt tot interactie. Even hierboven is net al gesteld, dat in dit onderzoek de publieke ruimte niet tot nieuwe sociale contacten leidt tussen studenten en ouderen. De busreis en op straat zijn transitory zones (Gardner, 2011). Op de straten vindt meestal wel een begroeting plaats. Hoewel dit op de contactladder van Verwey-Jonker Instituut (2006, in Penninx & Royers, 2007) erg laag staat en daarmee de binding tussen bewoners ook er laag is (volgens de contactladder), kan de betekenis volgens Gardner (2011) al heel groot zijn.

Ook Christina (80-85) geeft aan veel studenten tegen te komen op straat en in het openbaar vervoer (transitory zones). Haar ervaring is dat ze weinig respons krijgt op het contact zoeken:

Christina (80-85): "Nou ik vind het altijd wel prettig als je in de trein zit dat je iemand die zit ergens mee bezig is dat je even vraagt goh wat leuk is dat, waar doe je dat voor. Je krijgt weinig respons."

Ze weet ook een reden te verzinnen waarom er zo weinig respons is. Volgens haar ligt dat aan de telefoon. Dit houdt contact enigszins tegen, en kan gezien worden als culturele leeftijdssegregatie (Hagestad & Uhlenberg, 2005).

Christina (80-85): "Dat schermpje dat frustreert het een beetje dat je contact krijgt. [...] Dat apparaatje jongen, toe sfeer daar eens af, houdt daar eens mee op. Dat verpest de hele boel."

Een andere plek waar eigenlijk het meeste contact plaatsvindt, is in de directe omgeving van het huis. Hagestad en Uhlenberg (2005) vinden dit een hele belangrijke plek waar relaties ontstaan. Gardner (2011) omschrijft drie verschillen intergenerationele relaties die spontaan ontstaan (zie hoofdstuk 2.6). Één daarvan is de *relationship of proximity* (buren). Er ontstaat spontaan intergenerationeel contact omdat studenten en ouderen buren zijn. Het is als buren moeilijk elkaar niet tegen te komen (Van Eijk, 2010)

Bob (20-25): "Nou, ik vind het wel belangrijk om om iedereen te groeten, de leefbaarheid een beetje. Je hebt iets, in gemeenschap zeg maar je woont in hetzelfde gebied. Ehm, ja, een beetje goed contact met je buren onderhouden is ook belangrijk. Je zit toch naast elkaar dus je, hebt last van elkaar."

Uit dit onderzoek blijkt dat het contact tussen studenten en ouderen vaak een begroeting is. Op de contactladder is dit één van de laagste vormen van contact. Hiermee zou de binding tussen bewoners ook laag zijn.

Hester (75-80): "Ik heb wel eens enkele keer met studenten daar, als je dan op het paadje loopt en die komt er net uit, dan zeg je hallo en maak je even kennis en dan blijken ze 1 jaar of twee jaar te zitten of gaan bijna weer weg ofzo. Dan zeg je nou veel succes ja."

Jaap (75-80): "In het pad zeggen we goeiedag. Cést tout."

Gardner (2011) stelt anders dan de contactladder dat een begroeting al erg betekenisvol kan zijn. Zo geeft Treintje (75-80) aan het fijn te vinden om even wat te horen:

"[...] Als het mooi weer is dan zitten ze [...] thuis gezellig te eten en praatjes te maken in de tuin. [...] ik vind dat heel fijn dat geeft wel even mag wel hoor. Verder last ervan heb ik niet."
Het contact komt voornamelijk incidenteel voor.

De rest van de respondenten hecht weinig waarde aan het contact tussen studenten en ouderen. Zij zijn vaak tevreden met de contacten die zij wel hebben. Wat wel een opvallend resultaat is, is dat groepen ondanks het geringe contact heel erg open staan naar elkaar en elkaar accepteren en respecteren. Dit is bijna de hoogste tree op de contactladder. Ondanks het geringe contact lijkt nu de binding tussen bewoners een stuk groter.

Treintje (75-80): *"[...] nou en als die jongens staan die staan dan dan laten ze vrienden uit of sigaretje roken weet ik eel die staan daar gewoon twee/tweeeneenhalf uur te praten met elkaar op een gegeven moment dacht ik nou nu wil ik wel gaan slapen. Ik wil ook niet zeuren ik bedoel ik gun het ze vanzelf. Nou het was twee uur toen heb ik uit het raam gezegd van: "jongens vinden jullie het erg om binnen verder te praten ik wil graag slapen." Ooh helemaal geen probleem, nou dan gaan ze weg, niks meer."*

Alex (20-25) zegt ook dat het belangrijk is dat er van beide kanten een beetje acceptatie is, dan ontstaat er begrip tussen de beide groepen:

"Nee ik denk dat als er een beetje goodwill is van beide kanten, dus dat de studenten zich wel enigszins netjes... uh ja voorstellen als ze elkaar tegenkomen in de galerij of als er een feestje is dat ze dan enigszins wat waarschuwingen geven. En zich ook gewoon normaal gedragen, dat er dan zeker wel ook bij ouderen begrip kan ontstaan voor de situatie van studenten. Tenminste als je te maken hebt met enigszins normale mensen. Dat is natuurlijk wel een belangrijk criterium."

Wat ook interessant is in dit onderzoek, is dat de burens relaties toch wel erg sterk leken te zijn onder ouderen. Het *natural neighborhood network*, de spontaan ontstane relatie die Gardner (2011) beschrijft, blijkt in de buurt een grote waarde hebben. Het geeft een gevoel van veiligheid dat mensen op je letten. Dit bleek voor de studenten minder te zijn, al hadden zij wel grote acceptatie en respect naar elkaar. Hoe belangrijk sociale contacten zijn is volgens Berkman et al. (2000) afhankelijk van vier aspecten: (1) hoe vaak is er contact (face tot face en/of contact via telefoon, e-mail etc.), (2) de duur van de relatie (hoe lang kennen zij elkaar), (3) de verscheidenheid in contact (verschillende soorten contact) en (4) de wederkerigheid van sociaal contact (of er door beide kanten gebruikt gemaakt wordt van contact). Dit verklaart de band met de burens die er al langere tijd wonen. De oudere respondenten wonen al tientallen jaren in de wijk en hebben veel contact met elkaar. Deze relaties zouden onmogelijk te vervangen zijn door studentenburens.

Christina (80-85): *"We hebben hier het geluk dat we met een stel burens zitten die elkaar in de gaten houden. Vuilnisbakken buiten zetten die oppassen op je huis als je weg bent enzo."*

Hester (75-80): *"Nou wij hebben dus hier een paar jaar geleden, toen mijn man heel slecht was, heel veel hulp gekregen hier van de burens. Het is verbazingwekkend zoals de mensen zich daar allemaal mee bemoeiden hoor, heel leuk!"*

4.5 Behoeftte aan contact

Bijna alle respondenten gaven aan geen behoefte te hebben aan intergenerationeel contact. Als er wat georganiseerd zou worden om intergenerationeel contact te stimuleren dan zou Treintje (75-80) niet gaan: *"Dan denk ik dat ik daar niet eens heen ga."*

Ook Alex (20-25) heeft daar geen behoefte aan: *"Persoonlijk heb ik daar niet echt behoefte aan. Ik zie het niet echt als een gemis. Ik zie natuurlijk wel in dat, je zou er wel iets aan kunnen hebben natuurlijk enigszins wat oudere wijsheden in je leven."*

Iedereen is eigenlijk tevreden met de contacten die hij of zij heeft en daarom zijn de respondenten minder snel geneigd om te zeggen dat "behoefte" hebben aan intergenerationeel contact. Ondanks dat er wordt aangegeven dat respondenten geen behoefte hebben aan intergenerationeel contact, betekent dit niet dat de respondenten geen intergenerationele relaties met elkaar aan zouden gaan.

4.6 Wonen in Paddepoel

De verwachting was dat door studentification de leefbaarheid zou afnemen in de wijk (Hilbrants, 2013). De komst van de studenten heeft, ondanks het geringe contact tussen ouderen en studenten in Paddepoel, niet geleid tot een slechte waardering van de leefbaarheid. Studenten en ouderen accepteren en respecteren elkaar. De ouderen leven met veel plezier in Paddepoel.

Geert (65-70): *"Je hebt hier goede contacten, fijne burens, vrienden [...] we wonen hier heel plezierig."*

Hester 75-80): *"Een dorp in de stad."*

Jan (80-85): *"Ik vind het een geweldige wijk [...]"*

De studenten hebben minder een binding met de wijk. Zij wonen voornamelijk in Groningen voor de studie en zijn na de studie van plan weer te verhuizen. Alex (20-25) heeft de wijk bijvoorbeeld gekozen om de ligging:

"Nee, nee dat eigenlijk totaal niet. Ik heb deze wijk gekozen voornamelijk vanwege de ligging. Uh omdat het echt tussen het Zernike en de stad ligt. Niet al te ver van de stad. Als het wat meer in Noord-Paddepoel was geweest had ik het appartement ook niet genomen."

5. Conclusie

De wijk Paddepoel is een wijk waarin de groep ouderen nog steeds de grootste groep is (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2015). Dit beeld overheerst nog steeds in de wijk. Hoewel er steeds meer studenten in de wijk komen wonen is er nog een sprake van studentification. Studentification is het proces waarbij de balans wegvalt in de gemeenschap, waarbij de studenten de dominante groep gaan vormen (Hubbard, 2008). De negatieve gevolgen die het proces van studentification met zich mee brengt zijn volgens Hilbrants (2013) dat bewoners minder tevreden zijn met de leefbaarheid en het woongenot. Ook zouden studenten voor overlast zorgen en rommel maken. Uit het onderzoek is gebleken dat de leefbaarheid helemaal niet is verslechterd, de wijk wordt nog heel positief gewaardeerd door ouderen. Maar het beeld van de wijk gaat wel achteruit door de studentenhuisvestingen die minder goed worden onderhouden zeggen de oudere bewoners. Overlast wordt niet persoonlijk door de respondenten ervaren ook al erkennen zij wel dat er ergens anders in de wijk wel eens wat overlast is.

Uit dit onderzoek blijkt dat studenten en ouderen inderdaad weinig contact met elkaar hebben. Zij hebben elkaar niet in het sociale netwerk zitten. Dit komt voornamelijk doordat zij vooral optrekken met mensen met dezelfde kenmerken. Zij zeggen ook geen behoefte te hebben aan intergenerationeel contact, dit ligt ook aan de tevredenheid van het huidige sociale netwerk van de respondenten. Een andere oorzaak van het ontbreken van contact is dat ouderen en studenten elkaar niet vaak tegenkomen. De sociale structuur waarin ouderen leven van de vrije tijd en studenten vooral naar school gaan of werken blijkt in dit onderzoek ook te kloppen. Hierdoor is de kans dat zij elkaar ontmoeten kleiner. Door institutionele en culturele leeftijdssegregatie wordt contact tussen beide groepen belemmerd. Het ruimtelijke gedrag van de respondenten is moeilijk in kaart te brengen. De respondenten verschillen te veel van elkaar in persoonlijke kenmerken en hobby's wat generalisatie niet mogelijk maakt. Binnen de context van de wijk komen ouderen en studenten elkaar tegen op straat, in het openbaar vervoer, het winkelcentrum Paddepoel en in de directe omgeving van het huis. Op straat of in het openbaar vervoer wordt wel eens contact gezocht tussen ouderen en studenten. Het gaat dan om een klein gesprekje wat vaak eenmalig is. Het winkelcentrum wordt zowel door ouderen als studenten bezocht, maar hier ontstaan geen sociale relaties, de winkel wordt alleen functioneel gebruikt. In de directe omgeving is er wel contact tussen ouderen en studenten. Gardner (2011) omschrijft dit contact als een relationship of proximity (buren). Dit contact blijft echter vaak beperkt tot een begroeting. Hoewel dit betekenisvol kan zijn, zeggen bijna alle respondenten dit niet als betekenisvol te ervaren. Dit is wel contact wat vaker voorkomt. Het op regelmatige basis voorkomen van contact kan leiden tot een positieve relatie. Dit is ook terug te zien in de burenelaties van ouderen met andere ouderen. Dit komt doordat dit sociale contact aan alle aspecten van Berkman et al. (2000) voldoet. Ondanks het geringe contact lijkt er tussen studenten en ouderen is er wel een hoge mate van acceptatie van en respect voor elkaar. Acceptatie en respect naar elkaar staat hoog op de contactladder (Verwey-Jonker Instituut, 2006 in Penninx & Royers, 2007) wat aangeeft dat de binding tussen bewoners groot is. Onbewust of niet, iedereen gunt elkaar een prettige leefomgeving.

5.1 Discussie

Het onderzoek heeft verschillende doelen gekend en is daarom een aantal keer aangepast. Met de uiteindelijk verzamelde data bleek het niet mogelijk om goed in kaart te brengen waar respondenten heen gaan en waarom, wat eerst het doel was. Het doel hier van was om te kijken of studenten en ouderen inderdaad naar plekken gingen die leeftijdsgebonden waren zoals Van Kempen en Wissink (2014) stellen. Voor een vervolg onderzoek kan dit interessant zijn. Het is dan raadzaam om een meer kwantitatief onderzoek te doen om zo een grotere steekproef te nemen. Ook zou dit onderzoek gedaan kunnen worden met een GPS tracking systeem en een logboek waarin iemand bijhoudt met wie hij/zij contact heeft. Hoewel de voordelen van intergenerationele contacten op ouderen duidelijk in de literatuur stond beschreven waren de voordelen voor de studenten groep eigenlijk niet te vinden in de literatuur. Het zou ook interessant zijn om dit te onderzoeken.

6. Literatuurlijst

Adams, K. B., Leibbrandt, S. & Moon, H. (2010). A critical review of the literature on social and leisure activity and wellbeing in later life. *Ageing & Society*, 31(4), 683-712.

Berkman, L.F., Glass, T., Brissett, I., & Seeman, T.E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, 51 (2000), 843-857.

Bolt, G., & Van Kempen, R. (2013). Introduction special issue: Mixing neighbourhoods: Success or failure?. *Cities*, 35, 391-396.

Clifford, N., French, S., & Valentine, G. (Eds.). (2010). *Key methods in geography*. Sage.

Feld, S.L. (1981). The Focused Organization of Social Ties. *American Journal of Sociology*, 86:(5), pp. 1015-1035.

Focus Groningen (2013). Wijkraad Paddepoel wenst stop onttrekkingsvergunningen studentenbewoning. Geraadpleegd op 10-07-2015 via: <http://www.focusgroningen.nl/wijkraad-paddepoel-wenst-stop-onttrekkingsvergunningen-studentenbewoning/>

Gardner, P. J. (2011). Natural neighborhood networks —Important social networks in the lives of older adults aging in place. *Journal of Aging Studies*, 25(3), 263-271.

Gemeente Groningen (2010). Bestemmingsplan Paddepoel, Selwerd en Tuinwijk.

Geraadpleegd op 24-02-2015 via:

http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDMQFjAC&url=http%3A%2F%2Fgemeente.groningen.nl%2Fbestemmingsplan%2Fcopy_of_Printeditie%2520PST%2520t-%2520r%2520onherroepelijk.pdf&ei=AevzVOKnH4PJPOPXgYAL&usq=AFQjCNGSS7S3PyQq-bE8czB-IXVvz6TR1Q&bvm=bv.87269000,d.ZWU&cad=rja

Grefe, D (2011). Combating Ageism with Narrative and Intergroup Contact: Possibilities of Intergenerational Connections. *Pastoral Psychology*, 60 (2011), 99- 105

Hagestad, G. O., & Uhlenberg, P. (2005). The social separation of old and young: A root of ageism. *Journal of social issues*, 61(2), 343-360.

Hagestad, G. O., & Uhlenberg, P. (2006). Should we be concerned about age segregation? Some theoretical and empirical explorations. *Research on Aging*, 28(6), 638-653.

Hay, I. (2000). Qualitative research methods in human geography.

Hilbrants, H. (2013). Student in de Groningse Buurt, Een onderzoek naar overlast en maatschappelijke participatie van studenten in Groningen. Gemeente Groningen.

Geraadpleegd op 11-07-2015: <http://gemeente.groningen.nl/ro/wijkprojecten/onderzoek-student-in-de-groningse-buurt-1>.

Hopkins, P., Olson, E., Pain, R., & Vincett, G. (2011). Mapping intergenerationalities: the formation of youthful religiosities. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 36(2), 314-327.

Hubbard, P. (2008). Regulating the social impacts of studentification: a Loughborough case study. *Environment and Planning A*, 40(2), 323.

Lelévrier, C. (2013). Social mix neighbourhood policies and social interaction: The experience of newcomers in three new renewal developments in France. *Cities*, 35, 409-416.

Lloyd, J. (2008). The state of intergenerational relations today. *London: International Longevity Centre*.

Luong, G., Charles, S. T., & Fingerman, K. L. (2010). Better with age: Social relationships across adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(1), 9-23.

McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual review of sociology*, 415-444.

Mollenkopf, H., Marcellini, F., Ruoppila, I., Flaschenträger, P., Gagliardi, C., & Spazzafumo, L. (1997). Outdoor mobility and social relationships of elderly people. *Archives of gerontology and geriatrics*, 24(3), 295-310.

Mugnano, S., & Palvarini, P. (2013). "Sharing space without hanging together": A case study of social mix policy in Milan. *Cities*, 35, 417-422.

Nelson, T. D. (2005). Ageism: Prejudice against our feared future self. *Journal of Social Issues*, 61(2), 207-221.

Onderzoek en Statistiek Groningen (2014). Woongedrag en woonwensen jongeren. Geraadpleegd op 10-07-2015 via: <http://www.os-groningen.nl/images/stories/rapport/jongerenhuisvesting%202014%20def.pdf>

Onderzoek en Statistiek Groningen (2015). Buurtmonitor. Geraadpleegd op 10-06-2015 via http://groningen.buurtmonitor.nl/default.aspx?cat_open_code=c10&presel_code=ps1

Pain, R. (2005). Intergenerational relations and practice in the development of sustainable communities. *ODPM: London*.

Penninx, K., & Royers, T. (2007). Werken aan een uitnodigende leefomgeving voor ouderen. *Een handreiking voor Welzijn*.

Riley, M. W., & Riley, J. W. (2000). Age integration conceptual and historical background. *The Gerontologist*, 40(3), 266-270.

RO/EZ, Gemeente Groningen (2010). Wijkperspectief Paddepoel: Gevarieerd en verbonden. Geraadpleegd op 21-02-2015 via: <http://gemeente.groningen.nl/woonomgeving/ROEZ-perspectief-Paddepoel-web.pdf>.

RTV Noord (2015a). 'Bijna duizend studentenwoningen bij winkelcentrum Paddepoel'. Geraadpleegd op 21-06-2015 via: <http://www.rtvnoord.nl/artikel/artikel.asp?p=144254>

RTV Noord (2015b). Gemengde gevoelens in Paddepoel over komst honderden studenten. Geraadpleegd op 08-07-2015 via: <http://www.rtvnoord.nl/artikel/artikel.asp?p=144276>

Scabini, E., & Marta, E. (2006). Changing intergenerational relationship. *European review*, 14(01), 81-98.

Smith, D. P., & Hubbard, P. (2014). The segregation of educated youth and dynamic geographies of studentification. *Area*, 46(1), 92-100.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2010). *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland*
Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Trouw (2010). Groningse wijken zijn studenten overlast zat. Geraadpleegd op 10-07-2015 via:
<http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1591342/2010/06/21/Groningse-wijken-zijn-studentenoverlast-zat.dhtml>

Uhlenberg, P., & de Jong Gierveld, J. (2004). Age-segregation in later life: An examination of personal networks. *Ageing and Society*, 24(01), 5-28.

Van der Graaf, P., Boonstra, N., & Bos, I. R. (2006). *Buurtcontact in Leiden Zuidwest*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Van Eijk, G. (2010). *Unequal networks: spatial segregation, relationships and inequality in the city* (Vol. 32). Gwen van Eijk.

Van Kempen, R., & Wissink, B. (2014). Between places and flows: towards a new agenda for neighbourhood research in an age of mobility. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 96(2), 95-108.

Vanderbeck, R. M. (2007). Intergenerational Geographies: Age Relations, Segregation and Reengagements. *Geography compass*, 1(2), 200-221.

7. Bijlagen

7.1 Interviewguide

Hallo Meneer/Mevrouw.

Hartelijk bedankt voor het accepteren van de uitnodiging voor het interview. De gegevens worden geheel anoniem en vertrouwelijk behandeld. De informatie die u geeft wordt gebruikt om mijn bachelorscriptie onderzoek uit te voeren. Om alle informatie zo compleet en grondig mogelijk te verwerken hoop ik dat u toestemming geeft het gesprek op te nemen met een audio-recorder. U mag altijd een vraag onbeantwoord laten of het interview stoppen. Vind u een bepaald pseudoniem gepast zodat wij uw informatie onder een bepaalde naam kunnen vastleggen?

Kunt u wat over u zelf vertellen?

- *Hoe oud bent u?*
- *Hoe lang woont u al in de wijk Paddepoel?*
- *Wat is uw woonsituatie?*
- *Welke opleidingen heeft u genoten?*
Bent u ook lid van een vereniging? Kerk of iets in die richting?

Hoe vindt u het om in de wijk Paddepoel te wonen?

Hoe is de verhouding tussen leeftijdsgroepen in de wijk volgens u? Wat komt u overwegend tegen op straat bijvoorbeeld?

Heeft u ook een binding met de wijk?

-Waarom?

Hoe ziet een doordeweekse dag van u eruit?

- Waarom gaat u naar deze plekken?
- Zijn dit plekken waar u graag komt, waarom?

Zijn er nog andere plekken waar u vaak/graaag komt?

- Waar bevinden deze plekken zich?
- Waarom gaat u graag naar deze plekken?
- Met wie heeft u hier contact? Kennissen, vrienden, onbekende
- Zijn dit leeftijdsgenoten?
- Wat voor contact? (Diepgaand gesprek, vlug praatje, begroeting, knikje)

Hoe verplaatst u zich?(Fiets, lopend, ov)

- Is dit vooral binnen de wijk?
- Denkt u dat dit invloed heeft op de plaatsgebondenheid?

Zijn er ook plekken waar u allerlei generaties tegenkomt?

- (Kan bijvoorbeeld een voetbalclub zijn, maar ook het winkelcentrum)*
- Heeft u hier ook contact met de verschillende generaties? Met wie?
 - Wat voor interactie vindt hier plaats?

Waar komt u studenten voornamelijk tegen?

- Welke tijdstippen?

- Heeft u dan contact met ze?
- wat voor soort contact? Knikje, gesprek etc.

**Zijn er ook bepaalde plekken in de wijk waar vooral leeftijdsgenoten elkaar ontmoeten?
(Biljartclub bijvoorbeeld)**

- Waarom zijn dit juist plekken waar leeftijdsgenoten elkaar ontmoeten?
- Gaat u zelf ook vooral naar plekken waar u leeftijdsgenoten ontmoet?

Zijn er ook plekken in de wijk waar u niet graag komt?

- Waarom niet?
- Andere leeftijdsgroep?

Transitory zones, zijn geen bestemmingen, maar plaatsen waar we langskomen in het dagelijkse leven, de stoep, de lobby's van gebouwen, een plaats in de bus of in rij van een winkel.

Ervart u dit ook als een belangrijke plek voor interactie?

Heeft u veel studenten/ouderen in het sociale netwerk? Heeft u veel andere generaties in u sociale netwerk?

- Hoe zou dit kunnen?
- Zou u meer of minder contact willen hebben met andere generaties en waarom?
- Hoe zou dit gestimuleerd kunnen worden?

In een boekje over Paddepoel staat dat studenten nog wel eens overlast veroorzaken in de wijk.

Hoe denkt u hierover?

- Hoe denken leeftijdsgenoten hierover?
- Zijn er stereotypen?

Denkt u dat stereotypen worden bevestigd of juist ontkracht worden door contact?

- Waarom?
- Heeft u voorbeelden?

Wat vindt u van de komst van de nieuwe studentenflat in Paddepoel?

Wat betekenen de sociale relaties met andere generaties voor u?

- Belangrijker dan relaties met leeftijdsgenoten?
- Waarom?

Denkt u te kunnen leren van jongere/oudere generaties?

Wat bijvoorbeeld?

Hoe zouden de relaties tussen generaties bevorderd kunnen worden?

Paddepoel als ontmoetingsplaats van de wijk

<p>1) Hoe vaak bezoekt u het winkelcentrum Paddepoel?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Waarom zo vaak?</i>- <i>Op welk tijdstip van de dag</i> <p>2) Welke voorzieningen in de wijk Paddepoel bezoekt u vaak?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Waarom juist in Paddepoel?</i> <p>3) Waarom gaat u naar het winkelcentrum Paddepoel? Winkelen, sociaal contact, gezelligheid, er op uit zijn, evenementen?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Waar gaat u vaak naartoe? Welke winkels?</i> <p>4) Wat vindt u belangrijk dat winkelcentrum Paddepoel te bieden heeft?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Winkels, voorzieningen, zitplekken, terrasjes</i>	<p>Beweegredenen om naar het winkelcentrum te gaan.</p> <p>Social bonding</p>
<p>5) Vind u winkelcentrum Paddepoel een fijne plek?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Architectuur</i>- <i>Inrichting</i>- <i>Aanbod</i>- <i>Mogelijkheden en evenementen</i>- <i>Gezelligheid, drukte en sfeer</i>- <i>Het leren kennen van andere mensen</i>	
<p>6) Komt u wel eens bekenden tegen in het winkelcentrum?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Heeft u wel eens een praatje met deze mensen?</i>- <i>Leeftijdsgroep, uiterlijk, geslacht, individueel of in groepen</i>- <i>Specifiek ook wel eens contact met jongere generaties? Met kinderen, jongeren of veertigers?</i>- <i>Waar?(specifieke winkels?)</i> <p>7) Heeft u ook contact met mensen die u niet kent in het winkelcentrum?</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Waar heeft u contact met deze mensen? Bijvoorbeeld in de winkel, aan de kassa of in de wandelgangen</i>- <i>Wat voor contact heeft u zoal? Oogcontact, praatje, samen winkelen</i>	<p>Sociale interactie, specifiek met jongere generaties. Transitory space, waarin gekeken wordt of men op de bankjes en terrasjes gaat zitten om onderdeel van de maatschappij te zijn.</p> <p>Welke soort interactie vindt er plaats, met welke leeftijdsgroepen. Waarom vind de interactie plaats, wat is het stereotype beeld dat men van verschillende groepen heeft.</p>

8) Wat voor mensen heeft u contact mee?

- *Leeftijdsgroep, uiterlijk, geslacht, individueel of in groepen*
- *Specifiek ook wel eens contact met jongere generaties? Met kinderen, jongeren of veertigers?*

-

9) Waarom heeft u wel/niet contact met deze groepen mensen?

- *Waarom zou u een praatje aan willen gaan?*

10) Wat is uw beeld bij kinderen en hun invloed op het winkelcentrum?

- *En jongeren?*
- *En werkende volwassenen?*
- *En andere ouderen?*

11) Heeft een praatje met (een van) deze groepen ook uw beeld van deze groepen veranderd?

Denkt u zelf dat het een ontmoetingsplek is?

Ziet u andere mensen bijvoorbeeld hele dag praatjes maken

12) Ziet u wel eens andere mensen een praatje hebben met andere onbekenden?

- *Wat voor mensen?*
- *Waar? Wanneer?*

13) Maakt u wel eens gebruik van de bankjes en terrasjes in de wandelgangen van het winkelcentrum?

- *Waarom?*

14) Vind u het leuk om 'mensen te kijken' als u op een terrasje zit?

- *Waarom?*

15) Als u op een terrasje zit of op een bankje in het winkelcentrum, voelt u zich dan onderdeel van de mensen of kijkt u 'van een afstandje' naar de mensen, alsof u afgezonderd de mensen bekijkt?

Stereotype beeldvorming,
contact theory

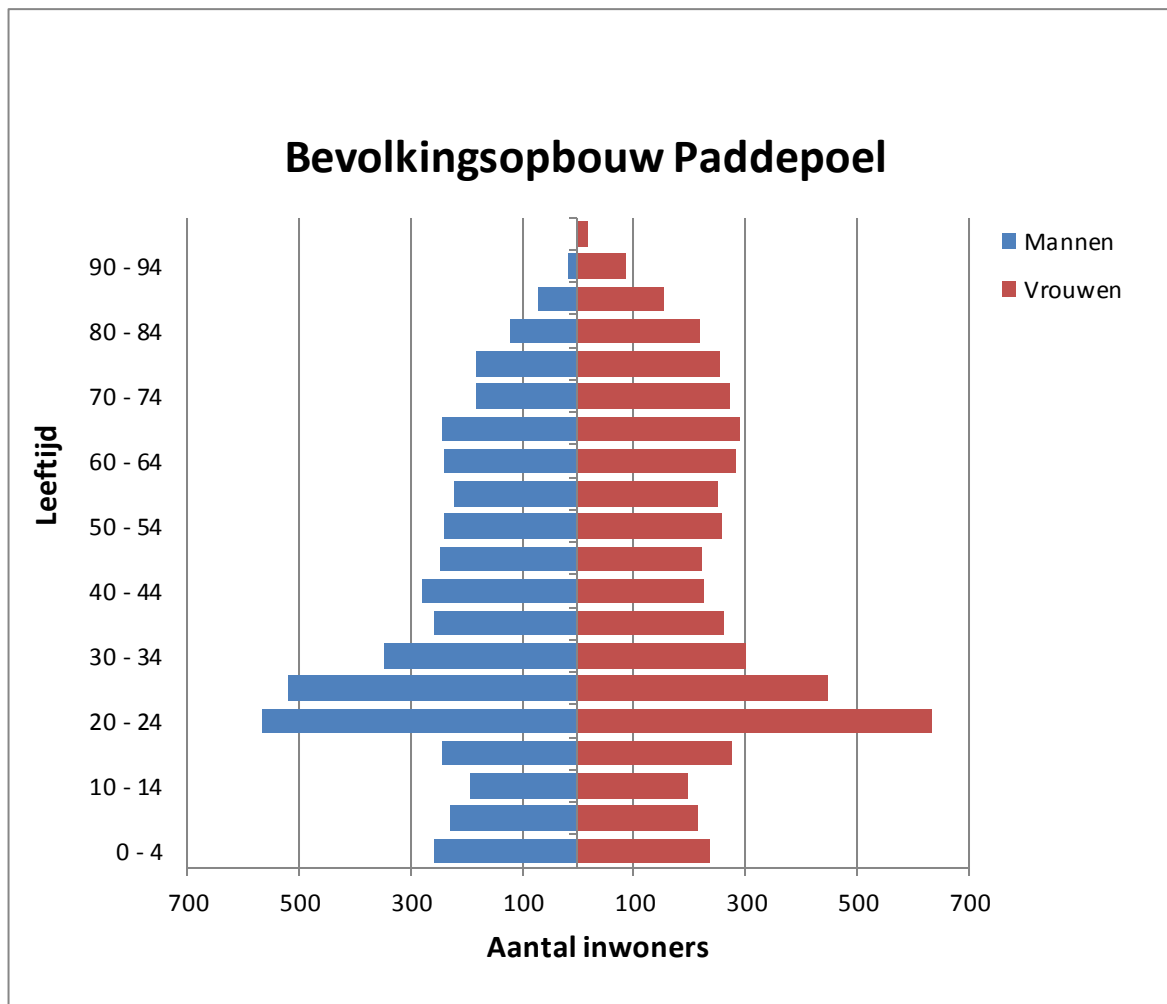
Transitory space

<p>16) Zou u graag meer contact willen hebben met andere generaties dan u nu heeft?</p> <p>- <i>Waarom wel/niet?</i></p> <p>17) Heeft u verbeterpunten om winkelcentrum Paddepoel meer open te maken voor sociaal contact?</p>	<p>Advies aan het winkelcentrum om in het winkelcentrum meer sociale interactie mogelijk te maken.</p>
18) Zijn er nog dingen die u kwijt wilt?	
19) Ik wil u hartelijk bedanken voor het afnemen van het interview. Indien u dat wenst kan ik de getranscribeerde tekst van het interview aan u laten zien.	
20) Kent u misschien nog mensen die bereid zijn een interview met mij af te nemen?	

De in het roodgekleurde vragen zijn herhaling, daarom werden deze vragen in het interview weggelaten

7.2 Tabellen en figuren

Figuur 3. Bevolkingsopbouw Paddepoel (Eigen bewerking, 2015 op basis van Onderzoek en Statistiek Groningen, 2015)

Figuur 4. Oproep in de wijkkrant

INGEZONDEN

Beste lezer(es) van de wijkkrant in Paddepoel,

Ik ben student aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ik zit nu in het laatste jaar van mijn Bacheloropleiding Sociale Geografie en Planologie. Voor mijn scriptie wil ik onderzoeken in hoeverre leeftijdssegregatie aanwezig is in de wijk Paddepoel, hoe en waar verschillende generaties elkaar ontmoeten en hoe deze contacten gewaardeerd worden. Naast het schaalniveau van de wijk, wordt er ook nog op kleiner schaalniveau gekeken naar het winkelcentrum Paddepoel en haar rol als ontmoetingsplek. Om dit onderzoek te doen zijn er interviews nodig met wijkbewoners.

Ik wil u vragen, als lezer van deze krant en wijkbewoner, of u met mij contact wilt opnemen. Misschien kunnen we dan een afspraak maken voor een interview. Dit interview zal ongeveer een uur duren, maar kan ten alle tijde eerder worden afgebroken. De doelgroepen die in dit onderzoek worden meegenomen zijn vooral 'oudere' mensen (60+) en 'jongere' mensen (studenten).

Ik zie uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Koen Bosscha
e-mail: koenb1@hotmail.com
mob: 06 34 32 57 64